

Naročnina

za državo SHS:
na mesec ..... Din 20
za pol leta 120
za celo leto 240

za inozemstvo:
mesečno ..... Din 30

Sobotna izdaja:
celoletno

v Jugoslaviji ..... Din 40
v inozemstvu 60

SLOVENEK

Cene inseratom:

Enostolpna petineta vrsta
mali oglasi po Din 1.50 in
Din 2.—, večji oglasi nad
45 mm višine po Din 2.50,
veliki po Din 3.— in 4.—,
oglas v uredniškem delu
vrstica po Din 6.—.

Pri večjem naročilu popust:

Izhaja vsak dan izveniš
ponedeljka in dneva po
prazniku ob 4. uri zjutraj.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici 6/III. Rokopisi
se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne spre-
jemajo. Uredništva telefon 56, upravnništva 528.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ulici 6. Cekovni račun:
Ljubljana 10.650 in 10.349 (za inserate) Sara-
jevo 7.565, Zagreb 39.011, Praga in Dunaj 24.797.

Moralni temelji države

Te dni se je vršila na britanski razstavi v Wembleyu zahvalna služba božja in navzočnosti kralja in vseh predstavitev mogočnega britanskega commonwealtha (državne zveze). Ob tej priliki so angleški listi objavili priložnostne komentarje, ki nas globoko uvajajo v miselnost, katera navdihuje največjo in najbogatejšo državo ali pravzaprav zvezo držav na svetu.

Ali je ta razstava — piše n. pr. »Observer« — zgolj manifestacija naše materialne moči? Ali britanski commonwealth sloni samo na materialnem bogastvu in uspehih? Čemu smo se zahvalili Bogu? Mari zato samo, ker so naše blagajne polne, ker ima naš funt tako visoko vrednost, ker dobičkanosno trgujemo z vsem svetom?

Če smo goli materialisti, potem je bila zahvalna služba božja v Wembleyu odveč ali pa zgolj licemerska komedija, oziroma bi svedočila o tem, da Boga smatramo zgolj za plačnika naše trgovske spretosti. Toda narodi Velike Britanije smatrajo to drugače: zahvalna molitev Bogu je privrela iz duše, ki ima o svojem Bogu resnično krščansko pojmovanje in ki v zunanji moči ter fizičnem blagostanju vidi zgolj sredstvo za uresničenje višjih ciljev.

Ta cilj je zmaga pravice in zakona po vsem svetu, ustaljenje neprekinjenega miru in bratske družnosti vseh narodov, sodelovanje za politično in gospodarsko vzajemnost navzlic raznolikosti narodov, ki se morajo spoštovati. Tako bo človeštvo ravno po spoštovanju raznolikosti narodov in kultur prišlo do soglasja svojih najvišjih vsem skupnih ciljev.

Res, da je tudi angleški narod v tem oziru veliko grešil. Toda mi se tega zavedamo, mi svoje napake popravljamo, se od njih učimo in svojega moralnega poslanstva ne izgubimo pred očmi. Mi smo pripravili svobodo onih, ki smo jih nekoč podjarmili. Če bi bili imeli pred očmi edinole sebe, bi bil imperij že davnej propadel, kakor so propadli španski, portugalski, nizozemski, nemški. Kajti nobena svetovna država se ni imela boriti s tolikimi naravnimi ovirami kakor angleška. Grešič in padajoč, smo vseeno videli skozi meglo naših slabosti in krvi, ki se je čestokrat prelivala, svojo nadnacionalno nalogo: vlado končnega krščanskega miru, reda in zakonitosti, splošnega socialnega napredka in demokratične svobode, potrebo izpopolnjevanja sebe in drugih. Mi smo velikokrat zgrešili pot, toda se nismo samo vrnili nanjo, marveč lahko mirno rečemo, da smo od stoletja do stoletja napredovali. Mi smo doma uveljavili načelo »fair play«, pošitene tekme med različnimi strankami za skupni blagor, tujim narodom smo počasi vcepili čut samouvaževanja in jih navajali do stopnjevanega samovladanja. Mi se tako malo bojimo za svoje interese, da se lahko s podjarmljeni od včeraj pogajamo kakor z enakimi. Naša moč je moč velike moralne ideje. Zato smo se zahvalili Bogu na razstavi naše veličine in našega napredka — — —

To je približni posnetek misli, ki smo jih ob tej priliki čitali v najrazličnejših velikih angleških dnevnikih.

Če zdaj pogledamo na našo državo, moramo na žalost priznati, da naši državnosti — kolikor jo predstavljajo naši sedanji vlastodržci — te moralne ideje in moči skoro popolnoma manjka in da je to temeljna rana našega državnega organizma, ki se ne zaceli drugače kakor da tako idejo moralne enotnosti in notranje sile najdemo, oziroma zbudimo. Od tega je odvisno, ali se vzdržimo, in ne od »močne roke« ali od »bloka nacionalnih elementov« ali od »unitaristične ideje«, kakor imenujejo takozvani demokrati svojo zgrešeno koncepcijo države.

Po zmagi na bojnih poljih se je v Srbiji izredno okrepila šovinistična struja, ki veruje zgolj v fizično silo, v premoč orožja in denarja, v izključno pravico zmagovalca. To je njena »moralna ideja«. Mi smo se zedinili z njimi s popolnoma drugačno miselnostjo. Mi smo se bili navadili visoko ceniti vsako narodno individualnost, kulturni nazor in težnjo po svobodi vsake politične in socialne skupine človeškega občestva; naš v resnici katoliški, to je: uni-

verzalni pogled na stvari pa nas je naučil načina, kako se morejo spraviti vsa ta teženja v skladnost med seboj, ne da bi se poenostavila in poenoličila. V nas se — izvzemši za celoto malopomembne plasti — ni razvila kasta, ki bi težila za nasilno nadvlado nad drugimi. Naši kulturni delavci so nas učili širokega človeškega ideala, ki bi naj mu vsi narodi in stanovi složno služili. Nacionalizem v smislu nasilnega nadvladja, kapitalizem v smislu neomejene oblasti denarja in militarizem v smislu zavajevanja tujega nam je bil vedno tuj. Svetovna vojna in veliki duševni preobrat, ki ga je povzročila, pomeni za nas ravno nasprotno kakor za tisti sloj, ki je zagospodoval v naši državi: pomeni opravičbo našega krščanskega moralnega ideala, dočim je v Srbiji vladajoča oligarhija po vojni še bolj zašla v malikovalstvo nasilja. Ta ideja, ki jo vtelesuje in skuša uveljaviti naš centralizem, je negacija naše ideje in to trajno ne gre skupaj. Ena mora zmagati, kajti brez enotne moralne ideje se nobena državnost ne more okrepiti in razvijati dalje, sploh ne more trajno obstojati. Misel, ki jo centralisti venomer ponavljajo, da je naša državnost »samaposebica« jaka, da bo »samaposebica« notranje edinstvo ustvarila, je čisto napačna, kajti »samaposebica« ni državnost nič — državnost je samo po nas, vzraščala iz naše moralne solidarnosti. Kjer je ta jaka, more trdno vezati medseboj najrazličnejše narodnosti, kakor vidimo v britanskem commonwealthu, kjer pa ni, lahko razpade najbolj nacionalna država, kakor n. pr. bivša poljska republika, katero je uničila samogoltnost njene zlahte in po njej povzročena brezpravnost »hlopotov«.

Naravnost blazna je misel naših centralistov, da se more ustvariti enota treh narodov, ki vsak predstavlja kulturno razvilo edinično, s silo prevlade, katera ne sloni ne na moralni ideji ne na moralnih sredstvih. Zastoj je vtepati ljudem v glavo, da nekaj morajo; ljudje morajo sami hoteli iz neke moralne ideje, po diktatu vesti, iz potrebe in težnji svoje notranje duhovne osebnosti, po etičnem idealu, ki ga nosijo v svoji duši in ki jim ga nobena država kot zgolj zunanja organizacija prisilne oblasti ne more dati.

Naš centralizem se mora, ako hoče državo res ohraniti in okrepiti, popolnoma umakniti moralnemu pojmovanju človeške skupnosti, kakor se čezdaljebolj razvija, potem ko smo odločili liberalnemu etatizmu preteklega stoletja. Mi moramo najti veliko moralno poslanstvo skupnosti, ki jo imenujemo jugoslovanska država. Takozvani »jugoslovanski unitarizem« nam te moralne ideje ne da; on ni nič drugega kakor velika zabloda.

Nemška vlada odstopila.

Berlin, 27. maja. (Izv.) Vlada je pri pogajanjih 15. in 16. t. m. sklenila, da ostane na krmilu do stanka novega parlamenta. Na včerajšnjih ponovnih posvetovanjih je pa soglasno sklenila, da poda državnemu predsedniku svojo demisijo. Predsednik Ebert je demisijo sprejel in poveril vladi nadaljnje vodstvo državnih poslov. Danes se je pričel predsed. Ebert posvetovati s posameznimi načelniki parlamentarnih klubov. Glavni razlog, da je vlada odstopila, je bil sklep centra, ki je razpravljal o odgovoru nemških nacionalcev. Nemška ljudska stranka je centru sporočila, da mora vlada demisijonirati in da se prepusti predsedniku Ebertu, da v smislu ustave ukrene vse za sestavo nove vlade. Centrum se je temu sklepu pridružil.

COOLIDGE PODPISAL PRISELJENIŠKI ZAKON.

Pariz, 27. maja. (Izv.) Iz Washingtona poročajo, da je predsednik Coolidge podpisal novi priseljeniški zakon. V posebni poslanici na javnost razlaga Coolidge vzroke, ki so ga prisilili, da je podpisal ta zakon.

DVA ANGLEŠKA MISIJONARJA UMORJENA.

London, 27. maja. (Izv.) »Times« poročajo iz Honkonga, da sta bila v Utschen, provinca Huangsi, umorjena dva angleška misijonarja.

Opozicionálni blok napoveduje oster boj proti kršenju parlamentarizma.

RADIKALNA PONUDBA ZA SPORAZUM GLEDE ODLOŽITVE SKUPŠČINSKIH SEJ. — EDINO PRIMEREN ODGOVOR DR. KOROŠCA: KONSTATACIJA VEČINE OPOZICIONALNEGA BLOKA.

Belgrad, 27. maja. (Izv.) Neparlamentarna kriza in njeno neparlamentarno reševanje se je končno danes pokazalo v vsej svoji nagoti, ni se pa sankcioniralo. Kajti ukaz o zaključitvi zasedanja samo dokazuje, da se ni ostalo pri parlamentarnih principih in da to ne more biti sankcija za tako postopanje. Sankcije za tako postopanje ne more dati noben akt, kajti z ozirom na to, da se je kršil parlamentarizem, se je kršila tudi ustava. Kršitev ustave pa znači državni udar. Večina ljudstva je bila proti vsakemu nasilnemu aktu. Zahtevala je striktno izvedbo parlamentarnih principov. Ker se tej zahtevi ni ugodilo, je prepuščeno manjšini, da bo nadalje delovala protiparlamentarno. Kakor je bilo celokupno delovanje dosedanje opozicije usmerjeno v dobrobit ljudstva in države, kakor se je dosedaj opozicionálni blok boril za pravo in suvereniteto ljudstva, tako se bo boril tudi odslej za ta načela. Boril se bo zato, da ljudstvo in njegova volja prideta do one veljave, ki jo ima v vsaki evropski državi in bo v tej borbi z ozirom na jasen položaj primerno uravnala način borbe. Korak, ki sta ga s kraljevim ukazom storila Pašič in Pribičević, je nadaljevanje Pašičeve teze, da je naša država nadaljevanje stare srbske države in to ne predvojnne ustavne Srbije, temveč Srbije iz časov kraljev Mihajla, Milana in Aleksandra Obrenovića. Pašič je danes prevzel vsa ona sredstva, ki so služila takrat oblastodržcem v borbi proti ljudski volji. Kljub sredstvom, ki so takrat bila še mogoča, je ljudstvo zmagalo. Tembolj je zmaga ljudske volje gotova danes. Zato je v vrstah opozicionalnega bloka najboljše razpoloženje. Krogi opozicionalnega bloka smatrajo, da je z dogodki današnjega dne težko prizadet parlamentarizem. Ker smo kot ustavna in parlamentarna država priznani, znači ta kršitev parlamentarizma kot posebno težak protustaven akt. Opozicionálni blok zahteva, da se ta kršitev popravi in bo to svojo zahtevo tudi jasno naglasil. Če bi se tej zahtevi ne ugodilo, bo opozicionálni blok odločno nadaljeval borbo za suvereniteto ljudstva.

Belgrad, 27. maja. (Izv.) Pred današnjo sejo so se vršila neprestano pogajanja, katerih namen je bil izogniti se prečitjanju ukaza o zaključitvi zasedanja. Ta pogajanja so forsirali radikali, ki so ta ukaz o izključitvi izsilili. S tem so sami najbolj dokazali vso težo usodepolnega koraka. Če bi se tega ne zavedali, ne bi tako neprestano silili in nadlegovali opozicije. Ta njihov poskus, ki najbolj očito dokazuje kršitev ustave in parlamentarizma je opozicionálni blok odločno odbil. Okrog 10. ure je Ljuba Jovanović povabil opozicionalne načelnike in jim obrazložil položaj. Na njegovo prošnjo, da naj se zedinijo za sporazum o odložitvi skupščinskih sej, posebno z ozirom na poslanske dnevnice, je odgovoril v imenu opozicionalnega bloka dr. Korošec približno sledeče:

Ker se bo izvršila verifikacija, se bo parlamentarni položaj razjasnil in ne bo moglo biti nobenega dvoma več, kje je večina. Od vas kot predsednika narodne skupščine zahtevamo, da z ozirom na izvršitev te dolžnosti obvestite o tem novem položaju krono in ji obenem sporočite, da je ta večina pripravljena prevzeti nasevso odgovornost državnih poslov. Obenem naglasite, da je dosedanja vlada po novem položaju očitno postala vlada manjšine, ki nikakor ne more nositi težke odgovornosti za dalekosežen ukaz kakor je ukaz o zaključitvi skupščinskih sej. Opozicija svojih ustavnih in parlamentarnih pravic nikoli ne bo prodala. Borila se je vedno proti korupciji in nasilju in se bo borila tudi nadalje, da svojo borbo parlamentarnim putem dokonča z zmago. Pripravljena je v tej borbi nositi vse žrtve in se boriti z vsemi sredstvi, ki so ji na razpolago.

S to izjavo dr. Korošca so soglašali vsi predstavitelji opozicije, nakar so se pogajanja končno veljavno razbila in režim je bil primoran svojo kapitulacijo javno priznati, da se vzdržuje z očitnim nasiljem in kršenjem ustave.

PREDSTAVKA NA KRALJA.

Belgrad, 27. maja. (Izv.) Opozicionálni blok bo jutri na svoji seji sestavil pismeno predstavo na Nj. Vel. kralja, ki ga bo opozoril na velike dogodke, ki bodo sledili, ako ostane v veljavi ukaz o zaključitvi parlamenta. Opozicionálni blok bo sestavil tudi proglas na ljudstvo vsled zaključitve parlamentarnega zasedanja.

ODMIK RADIKALOV OD PRIBIČEVIĆA.

Belgrad, 27. maja. (Izv.) Opozicija bo nadaljevala akcijo za ustavni parlamentarizem. Radikalom je ta akcija opozicije zelo neljuba in bi se hoteli pogajati z dr. Korošcem in Davidovičem in ponujajo za ta slučaj, da puste Pribičevića njegovi usodi.

PROGLAS JUGOSLOVANSKEGA KLUBA.

Belgrad, 27. maja. (Izv.) Popoldne so vsi klubi imeli svoje seje. Jugoslovanski klub bo jutri dopoldne imel sejo. Vsi poslanci Jugoslovanskega kluba so navzoči. Na tej seji bodo razpravljali o proglasu na slovenski, hrvatski (bunjevački in šokački) in srbski narod in ga bodo pozvali, da vztraja v borbi za svojo avtonomijo in suvereniteto in da se bodo vedno borili proti nezakoniti kršitvi ustave.

OBSOJEN ATENTATOR.

Budimpešta, 27. maja. (Izv.) Pred tukajšnjim kazenskim sodiščem se je danes vršila razprava proti 23 letnemu železostugarju Staronu radi nameravanega atentata na državnega upravnika Horthyja. Staron se je pred sodiščem obnašal zelo arogantno in je izjavil, da bi prav gotovo ubil Horthyja, če bi bil prost. Obsojen je bil na 6 let ječe.

Borzna poročila.

27. maja 1924.

ZAGREBSKA BORZA.

Na deviznem tržišču je vladalo danes veliko povpraševanje. Tendence je bila za vse devize in valute čvrsta, samo Pariz je zopet oslabil. Proti koncu borze pa se je javilo na trgu veliko blaga. — V efektnem prometu slab. Slavonija je ostala še dalje čvrsta. Poleg nje so se iskale delnice Hrvatske eskomptne banke, ki so ostale čvrste.

Devize in valute.

(V oklepaju tečaj z dne 26. maja 1924.)

Amsterdam 30.45 do 30.75 (30.25 do 30.55), Dunaj 0.11425 do 0.11625 (0.1141 do 0.1161), Italija 3.59 do 3.62 (3.5875 do 3.6175), London 353.25 do 356.25 (353 do 356), Newyork 80.95 do 81.95 (80.875 do 81.875), Pariz 4.375 do 4.45 (4.45 do 4.50), Praga 2.395 do 2.425 (2.423), Švica 14.375 do 14.475 (14.36 do 14.46), efektni dolarji 80 do 81 (79.75 do 80.50).

Vrednostni papirji.

Hrvatska eskomptna banka, Zagreb 131 do 132; Hrv. slav. zem. hipot. banka, Zagreb 66 do 66.75; Jugoslovanska banka, Zagreb 118 do 120; Prva hrvatska štedionica, Zagreb 915; Slavenska banka, Zagreb 115 do 120; 7 odstotno državno investicijsko posojilo 67 do 75; Dioničko društvo za eksploatacijo drva, Zagreb 121 do 127.50; Hrv. slav. d. d. za ind. šočera, Zagreb 1135 do 1145; Narodna šumska d. d., Zagreb 98 do 100; Našica 100 do 105; Guttman 860; Trboveljska premogokopna družba, Ljubljana 590 do 610; Slavonija d. d. za ind. drva, Zagreb 105 do 107.50.

CURIŠKA BORZA.

(V oklepaju tečaj z dne 26. maja 1924.)

Belgrad 6.95 (6.95), Pešta 0.0060 (0.0065), Berlin 1.34 (1.3375), Italija 25.10 (25.05), London 24.60 (24.62), Newyork 566 (566), Pariz 30.00 (30.90), Praga 16.70 (16.70), Dunaj 0.007975 (0.00796), Bukarešt 2.65 (2.70), Sofija 4.10 (4.03).

Protustavna zaključitev skupščinskega zasedanja.

DIPLOMATI IN ANGLEŠKI ČASNIKARJI SE ZGRAŽAJO NAD POSTOPANJEM VLADNE PARLAMENTARNE MANJSINE. — OTVORITEV SEJE ZAKASNELA ZA DVE URL

Belgrad, 27. maja. (Izv.) Zaradi težkega položaja, iz katerega so se skušali radikalno izkupati s pogajanjem, se je pričetek seje zakasnil in mesto ob 9 se je seja začela šele ob 11. Še pred napovedanim časom so bile vse galerije napolnjene kot še nikdar. V diplomatski loži je tudi danes sedel angleški poslanec sir Young. Poleg njega so bili predstavniki ostalih tujih držav. Detektivov (znamenjev režim) je kar mrgolelo po galerijah in hodnikih. Videlo se je, da današnja seja ne bo kakor druge običajne. V resnici je bila to seja, ki se ne da primerjati z nobeno dosedanjim v državi SHS. Po sramoti, ki jo je doživel naš parlamentarizem, pa se gotovo ne more primerjati z nobeno drugo sejo, odkar sploh obstoja parlamentarizem v Evropi.

Slišali smo neverjetne izjave tujih diplomatov in številnih angleških časnikarjev in drugih, ki so zmajevali z glavami. Že ko je Jovanović otvoril sejo, in ko so se izvršile običajne formalnosti in ko je bil sprejet nujni predlog Jugoslovanskega kluba glede odškodnine poškodovancem po poplavi, je bila opažati napetost in bojno razpoloženje.

RADIKALSKI UDAREC V VODO.

Po prečitaniu zapisnika je vstal radikalni poslanec Tomo Popović. Ta se je že dosedaj ovekovečil s svojimi brutalnimi nastopi. Njega so radikalni poslanci v ožnji, da zahteva popravno zapisnika v tem smislu, da se mora vanj vstaviti, da opozicijski blok na včerajšnji seji ni prisostvoval čitanju kraljevega ukaza. Jasno je, da je bil ta predlog sprejet z burnim odobravanjem od strani opozicije in udarec, ki so ga radikalni namenili s tem opoziciji, je padel nazaj nanje. Nato se je vršila običajna debata o formalnostih, nakar se je prešlo na dnevni red.

IZJAVA MARKA GJURIČIČA.

Oba poročevalca — v imenu opozicijske večine demokratični poslanec Pečič, in v imenu vladne manjšine radikalec Kocić — sta prečitala svoja poročila sredi nervoznega pričakovanja, nakar je Ljubomir Jovanović dal besedo predsedniku radikalnega kluba, Marku Gjuričiču, ki je prečital sledečo izjavo:

«Ko se je vršila verifikacija poslancev sedanje skupščine, so demokratični poslanci v verifikacijskem odboru izjavili, da so se ob priliki volitev v narodno skupščino vršila nasilja, zlorabe in kršitve zakona od strani Radičevih poslancev. Zahtevali so najodločneje, da se v verifikacijskem odboru vse to presodi in da se z ozirom na to o pravilnosti njih mandatov storijo sklepi. Naša stranka ni mogla sklopiti o tem, ker je zastopala stališče, ki je osnovano na zakonu o poslovnem redu in dosedajni praksi, da se verifikacijski odbor ne sme spuščati v kritiko pravilnosti volitve onih poslancev, ki niso predložili svojih poverilnic narodni skupščini, temveč da odbor oceni samo pravilnost izvolitve onih poslancev, ki so poverilnice izročili.

Radji tega in po odločitvi večine verifikacijskega odbora ob priliki generalne debate se ta vprašanja niso reševala. Ne normalni pojav, da izvoljeni poslanci niso izročili poverilnic in da niso prišli na mesto, da izvršujejo svoje dolžnosti, je preprečil to ocenitev, ki bi se na vsak način morala zgoditi. Sedaj po enem letu od časa volitev so najprej prinesli poverilnice 20 poslancev Radičeve stranke. Ker je ta stranka z dosedanjim abstinenco pri sodelovanju v zakonodajni skupščini in z mnogimi izjavami hotela na ta način posvedočiti, da ne priznava obstoječega reda v naši državi, je celo javno mišljenje simpatično pozdravilo prihod Radičeve stranke v narodno skupščino in pod tem vtisom je naša stranka na eni izmed sej verifikacijskega odbora brez debate overovala vse mandate, da dokaže, da želi tudi te poslance videti v narodni skupščini. Pozneje so ti poslanci polagoma predložili poverilnice tudi ostalih svojih članov. Vztrajajoči pri svojem dosedanjem stališču, da želimo, da tudi ti poslanci sodelujejo v narodni skupščini, smo prešli na ocenitev pravilnosti teh izvolitev in smo želeli, da se izvrši verifikacija enega dela mandatov, glede drugih pa smo bili mnenja, da je potrebno, da se izvrši na licu mesta preiskava o predloženih pritožbah. Ta naša odločitev je rezultat pravilne in vestne kritike dejstva, ki ga je celokupna opozicija proglasila kot čin nasilja napram Hrvatom in kot posledico naših želj, da Hrvatom nočemo dovoliti sodelovanja v narodni skupščini. Nato je nastopila vladna kriza in opozicija je z vsemi silami trdila, da predstavlja večino in da je najboljša pot, da se ustvari bratstvo med

Srbi, Hrvati in Slovenci in skupno sodelovanje pri državnih poslih. Kriza se je rešila na ta način (Glasovi iz opozicije: »da je manjšina dobila vladno«), da je vlada imenovana iz vrst radikalne stranke in neodvisnih samostojnih demokratov (Glas iz opozicije: »izdajalcev«). Kakršnekoli so bile naše izjave o sklepih v verifikacijskem odboru, mi smo vsled takega delovanja opozicije prišli v neugoden položaj. Mi ne želimo, da bi se nam moglo očitati, da ne želimo sodelovanja hrvatskega dela pri javnih poslih. Vsled tega smo sklenili, da kljub vsem nepravilnostim in kršitvam zakona ob priliki volitev v narodno skupščino glasujemo za verifikacijo vseh predloženih mandatov. Pričakujemo pa, da bo vlada z vsemi zakonskimi sredstvi storila vse, kar je potrebno, da se tisti, ki so za časa volitev izvrševali kazniva dejanja, zakonito kaznujejo in da se v bodoče ne dopusti ničesar, kar bi kršilo ustavo in državne zakone.

DEMONSTRACIJE PROTI LUKINIČU.

Nato je dal Ljuba Jovanović besedo dr. Edo Lukiniču in pri tem se je dvignil gromovit smeh: »Eljen Lukinič! Eljen bači! Eljen!« Pribeževič se je nervozno premikal na svojem mestu in se histerično smejal. Niti blagi pogledi dr. Žerjave iz lože ga niso umirili. Sicer Lukinič ni izjavil ničesar novega, nego je ponavljal staro pesem o protidržavnosti hrvatskega in slovenskega naroda.

PRISEGA HRVATSKIH POSLANCEV.

Nato je sledil odmor, med katerim so hrvatski poslanci prisegli.

PAŠIČ PREČITA UKAZ O ODGODITVI PARLAMENTA.

Po odmoru se je javil k besedi Ljuba Davidović, kateremu pa predsednik ni hotel dati besede, pač pa jo je dal Nikoli Pašiču. Proti takemu postopanju je opozicija burno protestirala. Nastal je v zbornici oglušujoč nemir. Čuli so se klici: »Doli korupcija! Doli absolutizem! Živela suvereniteta ljudstva! Nemir je postajal vedno večji. Pašič je medtem nekaj prečital in nato odšel. Sledili so mu ministri in končno je Jovanović izvedel, da je Pašič prečital kraljevi ukaz, s katerim se z današnjim dnevom zaključuje zasedanje parlamenta do 20. oktobra.

RESODUS RADIKALOV.

Jovanović je tudi odšel. Njemu je sledila večina radikalov.

V dvorani so ostali opozicijski poslanci. Nastalo je napeto pričakovanje. Vsakdo je občutil teža momenta. Nasilje je bilo tako očitno, da so vsi pričakovali, kaj bo opozicija napravila.

IZJAVA POSL. AGATANOVIČA.

Na predsedniško mesto je stopil demokratični poslanec Agatonič in z gromkimi besedami izjavil sledeče:

Vlada je danes izvršila neparlamentarno nasilje, predsednik vlade je prečital nekaj, česar nihče ni slišal. Predsednik narodne skupščine je zaključil sejo narodne skupščine kljub večini narodne skupščine, ki je hotela delati. Izvršil je ustavni udarec. Mi smo skupščinska večina, ki predstavlja tudi ogromno večino narodne volje in zahtevamo, da se dela, kajti potreba je toliko, da ljudstvo pričakuje od nas da mu prihitimo na pomoč. Nihče na vsem svetu ne more z nasiljem zlomiti narodne volje. Taki poskusi so se vedno maščevali v nedavni politični zgodovini Srbije. Narod želi dela, in naša dolžnost je, da ostanemo tukaj in zaraditega ostanite tukaj, kjer je naše mesto, in od tu prihitimo ljudstvu na pomoč. Ljudstvo je z nami in želi od nas dela. Ostanimo tukaj!

Gromki aplavz je sledil in medtem je vdrlo v skupščino nekaj provokaterjev in detektivov, ki so delali velik nemir.

OVACIJE DAVIDOVIČU.

Medtem se je na splošno zahtevo javil Davidović in izpregovoril sledeče:

Odkar obstoja ta država, ni bilo takega nasilja. Večini, ki je temeljem zakona in ustave imela in ima pravico, da vzame usodo te države v svoje roke, — tej parlamentarni večini se ne dovoljuje, da vrši svoje dolžnosti in da se poslužuje svoje pravice napram tej državi. Neparlamentarna vlada Pašiča (klici »Doli z njim!«) je za ceno kršitve ustave in zakona pričela nadaljevati nasilja, da upravlja to državo še pet mesecev brez kontrole narodne skupščine. Zaradi tega, prijatelji, pojdemo v naše klube in hladnokrvno ter trezno razmišljajmo, kako bomo čimprej rešili narod nečuvnega nasilja in še večje korupcije. To je dolžnost, ki čaka vsakega doštenega državljanca te države,

Gromko odobravanje je sledilo tem besedam Ljube Davidoviča in poslanci so ga dvignili na svoje rame in ga nesli iz skupščinske dvorane. Cela zbornica in vse galerije so ploskale in klicale: »Živio! Živio!

In vsakomur, ki je videl ta prizor, bo ostal nepozabno v spominu. Iz ministrske sobe pa se je prikazalo par ministrskih obrazov, ki so pa ob pogledu na veličastne manifestacije in ob burnem odobravanju opozicije takoj zopet izginili.

Beleške.

Autonomija in SLS. «Narodov» politični beležkar se je čisto po nepotrebnem razburil, češ da smo ga osebno napadli, ko smo odgovorili na njegova razmišljanja o programih opozicijskih strank. To ni naša navada, da bi napadali kogarkoli, ki kaj napiše, naj bo še tako nestvarno; sicer pa za pisca dotične beležke ne vemo in ga tudi ne ugrabimo, zato ga tudi nismo mogli osebno napasti. Dejali smo le, da je tisti, ki je to napisal, doctor confusus, to je, da ni jasno orientiran, in to menda ni noben «napad». Ta gospod nas tudi danes ni prepričal, da ima prav. On je trdil, da avtonomistični program SLS konkretno in podrobno uvaja «cerkveno-partizansko upravo slovenskega ljudstva». Na kateri točki našega programa more to dokazati? On ugiba nekaj o notranjih psiholoških motivih, zakaj SLS zahteva avtonomijo. Kako pa more izkazati te motive iz programa? Program je demokratičen do zadnje konsekvence. Po njem se uveljavi v državi resnično volja ljudstva in nič drugega. Če ima slovenski liberalizem za seboj ljudstvo, bo ravno na podlagi državnopolitičnega načrta SLS imel za seboj večino. Ni «cerkveni duh» tisti, ki se ga «Narod» pri avtonomističnem programu SLS boji, marveč ljudski duh je, ki ni našim «demokratom» povšeči, ker si na podlagi demokracije ne upajo dobiti vpliva, še manj odločitve večine, ampak se morajo opirati na pomoč belgrajskega režima, če naj sploh kaj pomenijo. Pa se nazivajo — demokrati.

Ordinerni ton, s katerim «Slovenski narod» obravnava kulturna vprašanja, nas oprošča dolžnosti, da na njegove ploskosti dalje odgovarjamo. Storimo to le, da javnost, ki «Naroda» ne bere, vidi, s kako nizkega stališča ta list posebno zadnje čase motri vsako količkanj nad vsakodnevno stojičo zadevo. Mi smo na «Narodova» razmišljanja o interkonfesionalnem zakonu odgovorili 23. t. m. v članku, ki je bil po vsebini in obliki dostojen problema in značilno stvaren odgovor prav na vse, kar je «Narod» trdil. Vse, kar je «Narod» na ta naš izčrpen esej odgovoril, je bila trditev, da določbe državnega zakona zoper svobodno občevanje vernikov s svojim poglavarjem in zoper omejitve oznanjevanja verskih resnic ne pomenijo afronta proti katoliški cerkvi, ker da veljajo v isti meri tudi za druga veroizpovedanja, katera se proti ingerenci države v te njihove posle ne pritožujejo. Na to notico smo, dasi jo je «Narod» po svoji navadi zopet okrasil z bedastimi vulgarnostmi, takoj stvarno odgovorili v številki 27. t. m., kjer smo dokazali, da s stališča demokratične paritetične države ni mogoča nobena druga svoboda napram priznanim verstvom kakor ona, ki popolnoma spoštuje lastne organične zakone vsakega veroizpovedanja po načelu: vsakemu tisto svobodo, ki jo terja njegov lastni bit in ustroj. Na to je «Narod» izlil na nas zopet celo golodno ordinarnih izrazov, ne da bi pomislil, kako s tem le samega sebe sramoti, ko je vendar pred časom sam objavil stvarne članke g. dr. Kušerja, ki je zagovarjal v «Narodu» prav isto tezo kakor mi in jo branil proti plitvemu naprednjakarstvu. «Narod», ki ni mogel dolgo ostati na tem zanj očitno previsokem nivoju, nam zdaj očita, da smo se «izognili direktnemu odgovoru», kakor da ni sam vprašal prav po tem, na kar smo mu čisto naravnost odgovorili! To je tak način polemike, da more kulturni človek odgovorjati nanj samo z največjim samopremagovanjem. Sicer pa nam «Narod» stavlja danes še drugo vprašanje: Ali spada med organične zakone vere, če duhovnik v svojem cerkvenem delokrogu «oznanja partizanski strankarski evangelij?» — in pristavlja, da smo to reč «iz previdnosti namenoma prezrli.» Star pregovor je, da so največji nedvednji obnem najbolj domišljavi; zato si «Narodov» beležkar utvarja, da mu ljudje «iz previdnosti» ne odgovarjajo. Mi smo na to njegovo vprašanje točno odgovorili že v svojem prvem članku 23. t. m., kjer smo mu iz bistva katolicizma in njegovih organičnih zakonov dokazali, da je vprašanje o mejah med duhovnim in posvetnim udejstvomem vprašanje zase, in vprašanje o ingerenci države na duhovnikovo delovanje, kadar vrši od cerkve poverjeno mu učeniško funkcijo, zopet vprašanje zase. Naj so meje med duhovnim in posvetnim kakršnekoli in katerekoli, drž. oblast nima nobene pravice omejevati svobodo duhovniškega učeniškega in pastirskega delovanja, ki ga vrši kot manda-

tor cerkve, ampak edinole cerkev sama mu črta meje, naznači smeri, vodi in, če treba, popravlja ali celo kaznuje, kakor to jasno določajo njeni kánoni. Kriterije za to, kaj je versko in kaj zgolj posvetno, mu postavlja le ona, ki je «steber istine», kateri je dal njen ustanovitelj «vso oblast na nebu in na zemlji», katera «vse sodi in ni podvržena nikomur» (... «in terris et super gentes et regna plenitudinem obtinet potestatis omnesque iudicat, a nemine in hoc saeculo iudicanda» ... Pavel IV. bulla l. 1559.) To pa bi tudi «Narod», ki s temi izrazi žonglira kakor Japonec, lahko vedel, da so istine večnozveličavnega pomena v bitni zvezi z istinami naravnega moralnega in socialnega življenja in da tudi strankarska pripadnost pod gotovimi pogoji ni za večni blagor kristjana indiferentna zadeva. V Angliji n. pr. je katolik lahko pripadnik katerekoli izmed tam obstoječih strank, ker so po svoji moralni podlagi in duhu vse globoko verske (glej n. pr. Dibelius: England 1923), veliko vprašanje pa je, ali sme katoličan polnozavestno pripadati liberalnim strankam na kontinentu, ki so porojene iz protikatoliške miselnosti, česar pač noben človek s količkanj zgodovinskim znanjem ne bo tajil. Večni blagor sploh ni nekaj, kar bi se posvetnih vrednot nič ne tikalo, ampak se snuje na njih in se od njih ne da ločiti, kar smo letos v našem listu tudi že v treh razpravah povedali. Zato je tudi duhovnik ne samo upravičen, marveč tudi dolžan vprašanja moralne in socialne narave, tičoča se pametnega razvijanja v državi, ki se po grško imenuje «katehiza», obravnnavati s stališča njihovega »katehiza« k Večnemu. Ta odnos določati in urejati, pa je izključna stvar cerkve. Za pametne in kulturne ljudi smo s tem dovolj odgovorili in smo na količkanj resne ugovore vedno pripravljene odgovarjati; na plebejske replike pa, ki jasno kažejo, da jim ni za razjasnjenje resnice, bomo pa odlejal odgovorjali s preziranjem, ki ga edino zaslužio.

Še nekaj vejic in pik, pa bodo tudi dekreti za prevedbo sodnih uradnikov zagledali luč sveta. Seveda se niti približno ne more slutiti, kdaj bodo te vejice in pike narejene, in ravno tako ne, kdaj bodo potem te pisane besede meso postale. Nemara se sodnemu uradništvu ni hotelo skaliti nedolžnega veselja, da se bo smejalo — zadnje, ker je po prislovcu baje zadnji smeh — najboljši. — Toda ljudstvu nikakor ni vseeno, če postaja sodno uradništvo kot hrbenica pravice in državnega reda vsled brezbriznosti nekaterih osebnosti skrajno apatično. — Javnost je zelo radovedna, kako stališče bo neki zavzela v tej zadevi skupščina slovenskih sodnikov, ki se vrši, če smo prav poučeni, še ta mesec v Ljubljani. Ne oziraje se na strankarsko pripadnost, so vedno glasnejše zahteve, naj se tudi ljudski zastopniki nekoliko pozanimajo za vzroke zavlačevanja, ki segajo morda nekoliko globlje, kakor tudi za pravično razvrstitev, kjer ne bo smelo biti merodajnih hkrati več nasprotujočih si principov!

Dopisi.

Iminen shod demokratske stranke. Za nedeljo, 25. t. m. je napovedala Žerjavova stranka shod v Št. Petru pri Novem mestu in sicer v gostilni Jarc. Pred cerkvijo so dali grozilno oklicati, da se bo strogo po zakonu postopalo proti vsakomur, ki bi se upal shod motiti. Nepotreben strah! Na shod, ki se je imel vršiti po jutranji maši, ni bilo niti enega človeka. Razočarana sta poslala ljubljanska poslanka Jarčeva mater na razpotje. »Jehhata!«, je klicala gostilničarka, »pri nas sta dva gospoda iz Ljubljane. Rada bi govorila, pa ni nikogar poslušat.« — Nihče se je ni usmilil in »gospodov iz Ljubljane« tudi ne. Kislih obrazov sta jo odkurila iz Št. Petra.

Cerkije na Gorenjskem. Na praznik Vnebohoda dne 29. maja ob 3 popoldne bosta v Cerkljah na Gorenjskem slovesno posvečena dva nova bronasta zvonova, katera pripeljejo prejšnji dan popoldne iz ljubljanske zvonolvarne. Posvetil ju bo domači g. župnik svetnik Franc Dolinar. Eden tehta 2616 kg, drugi pa 533 in pol kg brez kembljev in drugih oprem. In zopet se bo prav kmalu razlegalo mogočno zvonjenje štirih cerkljanskih bronastih zvonov po širni in prijazni cerkljanski dolini!

Fara ob Kolpi. Zadnji čas je postalo »Jutro« zelo fantastično. Oprijela se ga je vsaka ker bujna fantazija, tako da je v četrtkovi številki prineslo dopis iz Fara ob Kolpi, v katerem naznanja, da bodo v naši občini Jutrovci postavili lastno listo za občinske volitve. Zelo smo radovedni, kje neki je dobilo »Jutro« tako točne informacije. Kdo pa se pri nas sploh počuti demokrata? Nihče! Čudno, da ni »Jutro« prerokovalo, da dobi čisto gotovo pri občinskih volitvah večino JDS. »Jutro« povemo, da pri nas ni nobenih izrodov in ga prosimo, naj ne blati prihodnjice naše vasi v svojem listu. O kakem nesoglasju pri postavljanju kandidatne liste SLS tudi ni nobenega govora, ker lista je bila soglasno sprejeta.

Stari trg pri Ložu. V nedeljo, dne 1. junija, imamo pri nas občinske volitve. Volivnega boja ni nikakršnega, ker je že naprej zagotovljena absolutna večina SLS. Volivci

pojdite do zadnjega moža na volišče, da bo zmaga čim bolj sijajna. Skrbimo, da pridejo v občinsko upravo le možje čistih rok. — V našem kraju živi neke posebne vrste mušica enodnevna, katera obletava le vode, ter se jih nabere poginolihi cele vozove na jezik. Seveda, da brezštevilna množica poginolihih mušic onesnažuje vodo, katero so prisiljeni uživati ljudje ker ni vodnjakov; o vodovodu pa sploh ni govora. Že iz higijeničnega pogleda bi bil vodovod velikanskega pomena, toda to je za enkrat brezupno, kajti zlati časi, ko je v enakih slučajih priskočila dežela in država na pomoč, so za nami. — Orliški krožek je pri nedeljski tekmi dosegel nepričakovane uspehe pod spretnim vodstvom gđne. Malči Ponuda. Sploh je naš orliški krožek eden prvih. — Pevski odsek izobraževalnega društva nas pa menda v kratkem razveseli s svojim prvim javnim nastopom, katerega že težko pričakujemo. Bojimo se pa, da bodo nekatere točke le pretežke za podeželske zbornice. Neumorno delavni gospod Smolik nas bo pa gotovo rešil tudi te bojazni. —lj.

Hrastnik. Ker je »Jutro« pred kratkim prineslo sliko o pohištvo g. Grila s trga sv. Jakoba v Ljubljani, sem mnenja, da tudi meni ne bo odreklo, če ga povabim, naj fotografira še moje pohištvo, katerega je dal na cesto postaviti demokrat g. Plavšak s pomočjo trboveljskega občinskega redarja v Hrastniku g. Marna, in to brez vsakega predhodnega obvestila. G. Marn je prišel k meni dne 2. maja t. l. ter ukazal, da se imam izseliti. Dal mi je samo osem minut časa. Podpisani sem ravno izgotavljal naročila k delavskemu plačilnemu dnevu. Imel sem dva učenca, enega pomočnika, ženo in še dve leti staro deklico. Ker sva se z ženo ustrašila, sva takoj odšla iskati pomoči, v dobri veri, da me ne smejo kar brez vsakega obvestila deložirati. To tem bolj, ker mi je bilo natančno znano, da se o tem pri nobeni seji stanovanskega oblastva ni nič razpravljalo. Torej je gospod Plavšak ta junaški čin na svojo pest napravil. Temu se ni čuditi, kdor ve, da je g. Plavšak sorodnik (nečak) žene hišnega lastnika gosp. Dernovška. G. Marn je sam kot redar po-

magal nositi moje reči na cesto: ko sva se čez kake tri ure vrnila domov, jaz in moja žena, nisva našla več ne pohištva ne fantov in tudi ne male deklice. Prizor je bil strašen. Vzrok, da sem iz stanovanja postavljen, se navaja, ker da sem stanovanje zasedel brez vednosti stanovanskega oblastva. Kar je tudi resnično, samo da ni meni niti gosp. Arnšek tega svetoval, ter se tudi ponoči nisem vselil, kakor je »Jutro« pisalo. Da sem si to dovolil, je krivo dejstvo, da skoro nobeden ne dobi v okvirju našega stanovanskega oblastva po zakonitem potu stanovanja, pač pa mirno žive oni, ki so zasedli mnoga stanovanja protizakonitim potom. Da je temu res tako, navedem v dokaz nekaj slučajev, ki so znani stanovanskemu oblastvu I. stopnje v Trbovljah, deloma tudi stanovanskemu oblastvu II. stopnje v Ljubljani. Služkinja Ž., samica, ima od junija 1923 stanovanje z dvema sobama in kuhinjo, dasi ga ne rabi in ga še do danes ni zasedla. Brivec L. se je brez dovoljenja vselil k B. Gosp. Sl. (demokrat) v Studencih je zasedel šest stanovanj. Rudar Tr. je zasedel eno ter ima sedaj dve. Gosp. M., demokrat, je zasedel eno stanovanje ter je dobil 10. januarja 1924 nalog, da se ima izseliti, pa se mu še do danes ni nič zgodilo. Gosp. S. je dobil nakazano stanovanje v hiši g. R. Kako pa tudi naj bo drugače. Predsednik oblastva je vedno kak posestnik. Društvo hišnih posestnikov je v rokah demokratov, kateri oddajajo stanovanja v svojih hišah privatno, in to taki, ki so člani stanovanskega oblastva. Ali naj ti gospodje na sejah proti semim sebi nastopajo? Ali naj taki ljudje proti drugim zakon izvajajo, če ga sami gazijo. Pomnimmo že: Vdovi Apoloniji Skaza je bilo dodeljeno stanovanje 10. januarja 1924, a dodelitev stanovanskega oblastva se še do danes ni izvršila, tako da mora 65 let stara žena na kozolcu prenočevati. — Prizadeti gospodje bi pa radi še župana imeli. Časi, ko je na občini vaša zlahta komandirala, so minuli. — To sem napisal zato, da javnost ve, koliko je dati na pisavo »Jutra« in »Domovine«. — Jos. Trbovc, čevljarški mojster v Hrastniku.

sporazumu z italijansko brzojavno upravo se je otvoril neposredni brzojavni promet med Reko in Zagrebom čez Sušak. Pristojbine za brzojavke iz naše države za Reko so iste kakor v tuzemskem prometu, t. j. sedaj 50 par za slednjo besedo, najmanj pa 5 Din. Državne oblasti, ki so samo v tuzemskem prometu oproščene plačevanja brzojavnih pristojbin, morajo brzojavne pristojbine za Reko plačati v celoti.

— **Napredek ameriških Slovencev.** Tiskarna »Amerikanskega Slovencev« v Jolietu, ki je bila v zadnjem času last Commonwealth tiskovne družbe, je te dni prešla v roke rojaka Franca Gospodariča, župana v Rockdale. Gospodarič je sedaj tiskarno in list za 25.000 dolarjev ter bo kupil »Amerikanskega Slovencev«, ki je najstarejši slovenski list v Ameriki, izdajal dalje.

— **Organizacija športa med našimi izseljenici v Ameriki.** »Kranjska slovenska katoliška jednota« v Clevelandu hoče po svojih družinskih ustanovitvi nogometne odseke in le-te potem združiti v več zvezah. Stvar je v teku.

— **Poštni paketi v Albanijo dovoljeni.** Dne 15. t. m. se je otvoril paketni poštni promet z albansko državo. Teža paketom je omejena na 5 kg, vrednost pa na 1000 frankov. Paketi namenjeni v Albanijo, se morajo, kakor vobče v inozemstvo naslovljene pošiljke, predložiti carinskemu uradu v pregled, potem pa se oddajo pošti v odpravo.

— **Samomor zagrebškega veletrgovca.** Minolo soboto se je v Zagrebu zastrupil znani veletrgovec Robert Drucker. Drucker se je bil pred par leti ločil od svoje žene. V zadnjem času je želel svoje družinsko življenje obnoviti, ker je zlasti svoja dva otroka zelo ljubil. Vse njegovo prizadevanje pa, da bi se z ženo spravil, je ostalo brez uspeha, ker je žena odločno odklanjala vsako ponovno skupno življenje. To je Druckerja pognalo v smrt.

— **Potniško prtljago za Pieštany ocarinjujejo** odeslej samo na carinarni v kopališču. Za vse, posebno za težko obolele obiskovalce tega češko-slovaškega kopališča je to velika ugodnost, ker za njihovo prtljago odpade carinska revizija na mejl.

— **Neznana utopljenca.** Pri Brodu so potegnili iz Save že na pol razjedeno truplo neznane utopljenke. Bila je okrog 25—30 let stara in črno oblečena. Okrog vratu je imela na verižici zlat medaljon z napisom »Jezus«, v desnem ušesu pa zlat uhan. — V potoku Loznica v okolici Celja so našli okrog 70 let starega neznanega berača. Ko so ga potegnili iz vode, je bil mož še živ, umrl pa je kmalu nato v bližnjem gospodarskem poslopju, ne da bi se zavedel. Pri njem niso našli nobenih listin.

— **Pazite na otroke.** Na Selu pri Ljubljani sta se igrala 13 letni France Culkar in njegov 5 letni bratec Tonček. Nekje na dvorišču ali v smeteh sta našla fanta dinamitno eksplozivno patrono, ki je imela še nerazstreljeno glavico. Med igranjem jima je patrona eksplozirala z močnim pokom. Oba dečka sta dobila težke poškodbe po rokah in po glavi in so jih prepeljali z vozom v bolnico.

— **Tatvine koles.** Kolo z novo pnevmatiko tvrdke Batfel, Gorica, vredno 1500 Din, je bilo ukradeno izpred vile »Peričnik« na Bledu mizarškemu pomočniku Francetu Stare iz Rečice pri Bledu. — Na Brodu pri Radni je bilo ukradeno posestniku in trgovcu Jožefu Papežu kolo, vredno 2500 Din, dalje 6 zavitkov cigaret in 300 Din gotovine.

— **Razne tatvine in vlomni.** Svojemu sopomočniku mizarju Adolfu Kranjcu v Laškem je ukradel mizarški pomočnik Ivan Ptičar, več raznega perila, vajence Francetu Tadini novo sivo suknjo in 155 Din v gotovini, ter je neznano kam pobegnil. — Dva na videz znana postopača sta vlomila v vinski hram posestnika Franceta Skedelj v »Gaberski gorici« pri Brusnicah, kjer sta ukradla 53 litrov domačega žganja. — V spodnjih Praprečah pri Litiji je bilo vlomljeno pri trgovki Mariji Kastelic. Tatovi so odnesli okrog 230 metrov raznega klota, ženskega sukna, lista, kontejnerne, kambrika, dalje eno boks in eno teležjo kožo, 1 kg bonbonov in nekaj sukanca ter 430 Din gotovine, tako da znaša skupna škoda okrog 12.000 Din. Natančnejših podatkov o tem predrznem vlovu še ni. — Isti večer je bilo vlomljeno skozi okno v tobakarno Franca Strekeljina v Sp. Praprečah. Tat je odnesel iz omare za 275 Din raznega tobaka in cigaret in pa okrog 230 Din gotovine. — Pri Sv. Lovrencu so poskusili tatovi vlomiti v tamkajšnjo mlekarino, kjer pa niso imeli sreče, ker so bili bržkone prepoznani. — Ravnotam so hoteli vlomiti tatovi pri posestniku in trgovcu Alojziju Bregarju. Prišli so že v gostilniško sobo, od koder so vlomili v trgovino, kjer pa jih je pregnal pes. Odnegli niso ničesar, pač pa so napravili precej škodo na oknih in vratih. — Posestnici Mariji Žitko na Sapu je bil ukraden lonec z 20 kg svinjske masti.

— **Žeparji v vlaku** postajajo vedno bolj predrzni in skoro vsak dan se čuje o raznih tatvinah. Tako je bil ukraden med vožnjo iz Novega mesta v Grosuplje Rezi Dežmanovi iz Celja papirnat zavoj, v katerem je bilo več moškega in ženskega perila in 12 ducatov belega sukanca v skupni vrednosti 1400 Din. — Redovu bolniške čete v Ljubljani Francetu Detliču je bil ukraden v Zagorju ovoj s perilom v vrednosti 1000 Din.

Po svetu.

Republika Uruguáj.

Nogometno moštvo iz Uruguaya je nastopilo 26. maja pri olimpijskih igrah v Parizu in je premagalo naše jugoslovansko zastopstvo v krasni igri 7 : 0. Gotovo se bo kdo zanimal, kakšna je ta država, kje leži in kaj proučava.

Reka Paraná se združuje z reko Uruguayem v velikanski lijak, La Plata imenovan. Lijak je širok 40 do 300 kilometrov! 300 kilometrov je pa skoraj polovica dolžine Jugoslavije. Severno od lijaka in vzhodno od Uruguaya se razprostira republika, imenovana po reki. Valovita ravnina je to, najvišji vrhovi ne grede čez 600 metrov. Podnebje je južnoevropsko, srednja toplota 16 do 18 (Ljubljana nekaj nad 9); sicer je vlažno, a zdravo. Velikanske črede se pasejo po pašnikih, 1 milijon je konj, 8 do 9 milijonov glav goveje živine, nad 26 milijonov ovc! Ogromne so te številke, če pomislimo, da je Uruguaj majhna država, manjša kot Jugoslavija, 179 tisoč kvadratnih kilometrov, ljudi pa da ima samo poldrugi milijon. Naseljena je dežela sedenkrat bolj redko kakor Kranjska.

Prebivalstvo obstoji povečini iz potomcev Špancev in Portugizov, peča se v prvi vrsti z živinorejo in predelovanjem živalskih produktov. Je zelo svobodoljubno, ponosno, bogato, pogumno. Glavno mesto je Montevideo, to je gora razgleda. Tik ob morju se dviga namreč 150 metrov visoki El Cerro, prihajajočim že od daleč viden. Prebivalcev šteje Montevideo 350.000, skoraj četrtino vsega uruguayskega prebivalstva. Te dni bomo priobčili o njem zanimiv popis. Poleg glavnega mesta druga mesta kar zginejo, prvo za njim ima samo 30.000 ljudi. Nam Evropejcem je znan posebno še Fray Bentos, kjer so velikanske tvornice za pridobivanje mesnega izvlečka.

Uruguayska novčanica peso se razdeli v sto centavov in je po nominalni vrednosti nekaj več kakor ameriški dolar. Kurz je bil lani nekaj pod dolarjem. Merijo in tehtajo po meterskem sistemu. Izvoz: volna, meso, mesni izvleček, žito, govedo, ovce, kože, rogovje, mast, nojeva peresa. Zastava: devetkrat belo in modro z zlatim solncem.

— **Organizacija katoliških pisateljev in pisateljic v Avstriji.** Pred kratkim je zborovala na Dunaju Zveza katoliških pisateljev in pisateljic v Avstriji in sklenila, da organizacijo preosnuje in povzdigne. Zveza podpira svoje člane, prireja literarne večere in proslave katoliških pisateljev, pošilja svoja zastopstva k raznim prireditvam itd. Za predsednika Zveze je bil izvoljen dr. Rihard pl. Kralik, za podpredsednika p. Adolf Innerkofler.

— **Lepa Helena.** Orientalist univerze v Chicagu dr. Broadstod, je potoval več mesecev po orientu. Pravi, da je iz še neznanih egiptskih papirnih listin s popolno gotovostjo dognal, da Lepa Helena ni samo pesniška osebnost Homerjeva, temveč da je res živela. Če bo šlo tako naprej, bomo kmalu brali tudi kuharsko knjigo Eve, s predgovorom moža 7 meseca.

— **Testament na manšeti.** Bogati kalifornijski živinorejec Futterer se je ponesrečil pri avtovožnji. Bil je z mlado nečakinjo na izletu, ko se je voz prevrnil in ju pokopal pod seboj. Ure in ure sta ležala pod avtomobilom na samotni cesti, brez upanja na pomoč. Vendar je pa imel Futterer še toliko moči, da je na manšeto leve roke napisal testament. Pri pomnil je, da je nesreče sam kriv. Sele po devetih urah so ju dobili in oprostili. Deklica je bila že mrtva, stric je pa umrl par ur nato v bolnišnici.

— **Prostožidarji.** Največ jih je v Severni Ameriki, čez dva milijona, imajo pa 15 tisoč lož. Velika newyorška loža ima 900 lož in več kot 200 tisoč članov. Na drugem mestu je Anglija, 5000 lož in 350 tisoč »bratov«. Kanada ima nad 1000 lož in 12.000 članov, Avstralija ravno toliko lož, a 75.000 članov. Tudi v angleški Indiji in v Južni Ameriki so prostožidarji zelo delavni; v Chile na primer so ustanovili »družbe za elementarni pouk« in so si s tem pridobili dosti pristašev. Sicer pa v Ameriki namen ni čisto isti kakor pri nas.

— **Kobilice v Južni Rusiji.** V Južni Rusiji so se pojavile ogromne množine kobilic, ki so na gosto pokrile vse ozemlje od Odesa do Rostova in bregove Azorskega morja. Med Odeso, Nikolajevim in Kersonom je plast kobilic debela 10 cm. Kobilice ovirajo tudi železniški promet in so se morali vlaki na progi ustaviti. Vse zelenje je uničeno. Vlada je poslala v Južno Rusijo posebne čete, da s pomočjo strupenih plinov uničijo kobilice.

— **Hudičevi žarki.** O novih žarkih, ki jih je odkril angleški inženir Mathews in ki uničijo na veliko razdaljo lahko zlasti letala, smo že svoječasno poročali. Zadeva teh žarkov je prišla na razgovor tudi v angleškem parlamentu, kjer je nek poslanec interpelliral državnega tajnika za letalstvo, če mu je znano, da se za to odkritje zelo zanima neki francoski sindikat in če ga je volja poskrbeti za to, da ostane to za obrambo Anglije veljavna iznajdba v rokah angleške vlade. Državni podtajnik Lach je odgovoril, da je stvar vladi znana, da pa se mu ne zdi umestno že danes stvar javno razpravljati.

Dnevne novice.

— **Nadžkof dr. Bauer** hrvatskim Orlom. Povodom katoliškega mladinskega dne je izdal zagrebški nadškof dr. Ante Bauer na orlovsko mladino krasno poslanico, katere konec se glasi: »Postavljamo vas za zgled vsem vernikom našega naroda. Rastite po številu in v svetosti, bodite pravi vitezi, hrabra četa in predzidje krščanstva. Poletite na svojih orlovskih krilih v višine in ponesite s seboj čim večje število hrvatskih mladencev.«

— **Krščanskosocialnemu delavstvu, društvom in somišljenikom!** Pravkar je izšla 5. številka »Socialne Misli«, ki je v celoti posvečena 30letnici krščanskosocialnega pokreta. Vsebina je tako pljudno prirejena, da jo bo s pridom čital prav vsak naš somišljenik, naša izobraževalna društva pa bodo našla v njej dragoceno snov za predavanja. Vrh tega je ta številka dragocen donesek k zgodovini SLS. Trije članki nam podajo Krekove glavne socialne ideje, in sicer so to predavanja, ki jih je Krek imel l. 1894. v »Katoliškem delavskem društvu« o delu in kapitalu, o zasebni lastnini in o stanovskih zbornicah. Zgodovino krščanskosocialnega gibanja s točnimi letnicami, posameznimi dogodki in imeni prvih naših političnih in kulturnih delavcev pa nam podajajo Josip Gostinčar, Franc Ziller in Ivan Rakovec. Številka se lahko posebič naroči in stane samo 5 Din. Dozdaj se je oglasilo zanjo 180 naročnikov, kar je vsekakor premalo. Zato pozivljamo naše somišljenike, naj jo naroče, in sicer pri upravi »Socialne Misli«, Jugoslovanska tiskarna, Poljanski nasip 2. Storč naj to takoj.

— **Umrli je snoč ob 10.** v deželni bolnici v Ljubljani Gregor Gašperšič, 14 letni sin načelnika Zebljarske zadrage v Kropi g. Gregorja Gašperšiča. Podlegel je težki operaciji na glavi. Pogreb bo v četrtek, dne 29. maja ob 2 popoldne iz deželne bolnice na pokopališče k Sv. Križu. Pokojniku svetila večna luč, preostalim pa naše iskreno sožalje!

— **Žepni vozni red »Ekspress«,** veljaven od 1. junija 1924, je izšel t. dni. Sestavil in založil ga je komite železniških uradnikov v Ljubljani. Pridejana mu je železniška karta. Ta vozni red, tudi po obliki prav ličen, je menda prvi med nami, ki bo res vstreljal svojemu namenu, ne da bi pri kakih daljših vožnjah moral potnik iskati še kakega drugega voznege reda. Cena je 10 Din.

— **Treznostno gibanje.** »Društvo za gojitev treznosti« je priredilo 25. maja v Melinjah dvoje protialkoholnih predavanj. Prvo za šolsko mladino je trajalo poldrugo uro, drugo za odrasle dve uri in pol. Poslušalci so z napeto pozornostjo do konca sledili govorniku g. L. Puharju, ki je v krasni besedi predavanje prepletel s pretresljivimi zgledmi in pojasnjeval z nad 50 skloptičnimi slikami. Naj bi tudi to poročilo opozorilo na te vrste predavanja, ki jih omenjeno društvo prireja brezplačno in ki gotovo lahko precej pripomorejo k osvoboditvi od krutega demona — alkohola.

— **Čuden slučaj.** Ako prestejemo celokupno državno uradništvo vseh strok v Črnigori, ter isto razdelimo po narodnosti oziroma pristojnosti, dobimo jako zanimive podatke.

— **Največji % dajo Črnogorci,** kateri so navadno tam, kjer službujejo, tudi doma; ostali % so sami »prečani«, Čehi, Rusi itd. Srbi so redki kot bele vrane. — Kaj ni to čudno? Vsi pa so postavljeni doli po izrecni potrebi službe. — Tudi v Makedoniji ni v tem pogledu posebne razlike. — Rešiti se pa moreš teh krajev samo z ostavko na državno službo.

— **Težave ljubljanskih sprevodnikov v Karlovcu.** Vlakospremno osebje iz Ljubljane je bilo nastanjeno l. 1918. v Karlovcu v neki umazani baraki na postaji, ki je bila polna raznega mrčesa, podgan, stenic in miši. Ker ni bilo mogoče osebju bivati v takem stanovanju, se je obrnilo opetovano na železniško upravo, da temu odpomore. Ko se ni nihče zmenil za upravičene prošnje in pritožbe, se je osebje samo obrnilo s prošnjo za nakazilo primerne stanovanja na mestni magistrat v Karlovcu. Županstvo, uvidevši nujno potrebo, je dalo začasno na razpolago potrebne prostore v občinski hiši. Od tega časa bo že kmalu šest let, toda železniška uprava še do danes ni ničesar ukrenila za preskrbo stanovanja svojim uslužbencem in, kakor je videti, na to niti ne misli. Ker namerava sedaj mestni magistrat v Karlovcu dotične prostore prirediti za šolo, je železniški upravi odpovedal prostore. Zdaj pa je žel. uprava odločila na postaji Karlovec za ljubljansko vlakospremno osebje neko staro umazano in strohnelo barako, o kateri so se zdravniki že večkrat javili, da je za stanovanje ali prenočišče nezdrava ter da se mora zažgati, ker drugače ni mogoče uničiti mrčesa, miši, podgan, stenic in celo kač, ki so se že v tej baraki pojavile. Če že železniška uprava noče z nami postopati človeški, naj vsaj tako ravna kakor z navadno živino. Ter nam naj preskrbi vsaj tak hlev, kakor jo ima živina, ker v taki baraki bi tudi živina morala poginiti. — Prizadeto osebje.

— **K nesreči na Bledu** smo prejeli sledeče vrstice: Vaš list od 27. maja poroča o nesreči na Bledu, pri kateri se je vsled preobtežbe malega čolničarja ponesrečil g. Grile in srečno rešile druge tri osebe. Kdor je imel kdaj priliko opazovati brodarja na Bledu zlasti ob času shodov, ko se nabere na stotine romarjev tamkaj in je videl drenj na tamošnjih plitvih ladjah, ali pa sploh, kadar gre za vožnjo kake družbe po jezeru, se mora le čuditi, da ni tamkaj več nesreč. Da se take nesreče preprečijo je svoječasno politična oblast odredila merjenje vseh čolnov na Blejskem in Bohinjskem jezeru. Čolni so tako dobili znak, koliko ljudi sme vanje in kako globoko se sme potapljati. Toda merjenje je izvršilo okrajno glavarstvo v Kranju po svojih inženjerih leta 1888 — od tedaj pa so znaki in najbrž tudi tedanji čolni razpadli, za nove naprave pa se ni nikdo več brigal. Dolžnost občine je pa v prvi vrsti, da se zanima tudi za varnost plovbe po jezeru, zato bi priporočal, da se glede na opetovane nesreče, ista zgame in potem okrajnega glavarstva potrebno ukrene, da se merjenje čolnov obnovi. — F. Z.

— **Brzojavke za Reko.** Po razpisu ministrstva štev. 24.061 z dne 21. aprila t. l. in po

Gospodarstvo.

Mlekarsko združenstvo na Danskem.

Pred 40 leti je bila produkcija surovega masla po danskih farmah sorazmerno zelo slaba in neenotna, tako, da je bil produkt popolnoma neprimeren za eksport. Vsa producirana množina se je konsumirala doma in cena je bila zelo pod ono, ki se je dosegla za eksportno surovo maslo takozvano »estate butter«. Leta 1882. se je plačevalo eksportno surovo maslo po 142 danskih kronor za 50 kg, za farmsko pa samo 83 d. kr. Produkcija je bila torej zelo nerentabilna. Ustanovljati so se začele mlekarske zadruge po raznih centrih države; prva je bila ustanovljena l. 1882. Mleko, pridelano pri stotinah malih farmerjih, se je zbiralo po teh združbah in tam predelavalo po najmodernejših metodah. Tada ni bilo mogoče, da bi te institucije tekmovali takoj v prvem momentu z najboljšimi kvalitetai, toda že leta 1888. je doseglo surovo maslo od ene teh mlekarskih združb na razstavi v Kopenhagenu prvo premijo. Na razstavi v Odense l. 1900., na kateri so bili razstavljeni mlečni produkti vseh držav, pa so dobile mlekarske zadruge vse srebrne kolajne — 46 po številu — in 202 bronasti, samo 8 bronastih so dobile privatne tvrdke. Od tedaj pa se ni več produciralo drugo- in tretjevrstno blago, ampak samo enotno prvovrstno in sicer po celi državi. Združenstvo je povzdignilo produkcijo farmskega surovega masla na Danskem na višek, ki ga ni nikdo pričakoval in tako priborilo produktu tudi primerno ceno. Farmerji so tako v skupnem delu dosegli rezultat, ki ga ne bi dosegel posameznik vkljub najintenzivnejšemu delu.

Sodaj se nahaja na Danskem 1400 mlekarskih združb, ki predelavajo 83 odstotkov vsega v državi produciranega mleka. Zadruga so posejane po deželi in združene v Centrali danskih mlekarskih združb, s sedežem v Aarhus. Večina mleka se predela v surovo maslo, ki tvori glavni eksportni produkt kraljestva. Ostanek se konsumira doma ali pa se vporabi za produkcijo sira in kondenzirane ga mleka.

g Uzance v lesni trgovini. V soboto, dne 31. maja ob 9 dopoldne se vrši v prostorih trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani anketa za določitev običajev (uzance) za trgovino z lesom na ljubljanski borzi. Na anketo se vabijo vsi zainteresirani.

g Carinska konferenca v Ljubljani. Trg. in obrtniška zbornica opozarja vse zainteresirane, da se vrši prihodnja carinska konferenca v petek, dne 30. maja ob pol 7 zvečer v prostorih trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani, Beethovnova ulica 10.

g Carinska konferenca na Rakeku. Trg. in obrtniška zbornica opozarja vse zainteresirane logaškega okraja, da se vrši prihodnja carinska konferenca danes ob 18. uri v zgradbi glavne carinarnice na Rakeku.

g Denarna kriza in predstoječi veleseljem. Dobro organiziran veleseljem podaja vedno jasno konjunktorno sliko. Naša ljubljanska institucija nam je pokazala leta 1921 veliko povpraševanje po vsakovrstnem blagu, leta 1922. in 1923. pa že slabše vsled pomanjkanja gotovine. — Pridobitev razstavljalcev v svrhu razstave, veleseljem ni težko, da še premalo je imel na razpolago vsako leto razstavnega prostora, da zadosti vsem povpraševanjem. Težje je, pridobiti veleseljemu sloves kot nakupovalni vir širom države in v inozemstvu. Vsled tega je letos razvil neobičajno veliko reklamo in propagando za pridobitev kupcev in se ne straši visokih svot, ki so v to potrebne. Po dosedanjem pregledu obeta biti poset tujecev še dosti večji kot prejšnja leta. Vendar pa je dobil veleseljemski urad s številnih strani hrvatskih in srbskih trgovskih krogov veliko priporočil, da apelira na svoje razstavljalce, naj prodajajo svoje blago na daljše plačilne roke. Na ta način zamorejo naši razstavljalci skleniti dobre kupčije kljub vladajoči denarni krizi; in vsak način pa mora kipec podati sigurne garancije prodajalcu.

g Trboveljska premogokopna družba. Lani se je nakopalo v rudnikih Trboveljske premogokopne družbe 1 milijon 319.730 ton napram 1 milijon 172.726 ton leta 1922. Produkcija bi bila še večja, če ne bi posel lani radi stavke delavstva sedem tednov miroval. V tekočem letu znaša dnevna produkcija 600 do 650 vagonov (t. j. 6000 do 6500 ton). Tudi za preteklo leto se bo razdelila 50odstotna dividenda.

g Razpust uprave državne hipotekarne banke. Kakor poroča »Jugoslav. Lloyd«, je vlada odredila razpust dosedanje uprave Državne hipotekarne banke, navajajoč nepravilnost postopanja pri podeljevanju kreditov.

g Prepovedan izvoz papirja v Romunijo. Trgovinsko ministristvo je prepovedalo izvoz papirja v Romunijo, dokler ne preide kriza naših papirnatih tvornic.

g Fr. Kotnik in dr. Glince, v konkurzu. Na poravnalnem zasedanju upnikov gornje tvrdke dne 24. t. m. je odločila večina proti poravnavi, vsled česar se uvede konkurzno postopanje.

g Jugoslovska vinska produkcija. Po podatkih poljedelskega ministristva znaša naš vinski pridelek l. 1923. 5,115.000 hl. Za do-

mačo porabo bi zadostovala polovica te množine.

g Tvornica vžigalic v Docu pri Travniku ustavila delo. Kakor poročajo iz Sarajeva je edina tvornica vžigalic v Bosni in Hercegovini v Docu pri Travniku ustavila delo (zaenkrat za tri mesece). Ravno tako se bo ustavilo, oziroma skrajšalo delo v državnih tobačnih tvornicah Bosne in Hercegovine. Ze sedaj je v Sarajevu 2000 brezposelnih delavcev.

g Produkcija premoga v Dalmaciji l. 1923. Lani se je nakopalo v Dalmaciji 101.700 ton premoga napram 89.955 tonami leta 1922. V Dalmaciji sta dva važnejša rudnika Siverić in Velušić.

g Rudarska produkcija v Jugoslaviji. Lani se je nakopalo v Srbiji 123.240 ton bakrene rude, iz katere se je iztopilo 6.787 ton bakra, potem antimonске rude 546 ton in iz tega 27 ton antimona. — Železne rude se je nakopalo v Varešu, Ljubiji in Petrovi gori 244.618 ton leta 1923. Surovega železa se je produciralo v Varešu 23. 026 ton. — V Bosni (Čevljanović, Semizovac) se je lani nakopalo 5145 ton manganske rude. — V Kreki (Bosna) je bilo lani producirano 2.403.820 hl slane vode in 41.626 kg kuhinjske soli.

g Ukrepi v korist italijanskega vinarstva. Italijansko poljedelsko ministristvo pripravila zakonski predlog, ki ima zaščiti posamezne italijanske vinske tipe. Tipične vrste vin katerih okus in zunanost zavisi od vrste grozdja in načina pridelave, se pogosto ponarejajo, kar ne dela samo konkurence naravnim vinom, temveč spravi iste tudi ob dober glas. Ta zakon, ki se ima skleniti, o čegar vsebini še ni nič natančnejšega znanega, bo zlasti koristil nekaterim istrjanskim vrstam, ki jih tudi pri nas poznamo še od pred vojne, kakor refosco, brioni, muškatelec.

g Dvig češkoslovaškega izvoza. V aprilu je izvozila Češkoslovaška blaga v vrednosti 1.508.069.974 Kč. Od marca se je izvoz povečal za 166.117.767 K. Največ se je izvozilo sladkorja, in sicer za 268.696.000 Kč, naspoti 161.128.000 Kč v marcu.

g Bilanca češkoslovaškega bančnega urada. Čisti dobiček češkoslovaškega bančnega urada za l. 1923. znaša 86.7 milijonov kron, napram samo 2.1 milijona kron za leto 1922. Zlata in srebra je imel bančni urad koncem leta za 1023 milijonov kron, valut za 8.3 milijone; obtok bankovcev je znašal 9599 milijonov kron. Terjatje v inozemstvu je imel urad za 1106 milijonov kron.

g Agrarni teden na Dunaju. Ob priliki agrarnega tedna, ki ga je priredila nižjeavstrijska kmetijska zbornica, je govoril 19. maja t. l. predsednik Zwetzbacher o položaju poljedelstva. Ena glavnih ovir za promet poljedelskih pridelkov so visoke tarifne postavke. Tarifi za poljedelske pridelke so bistveno višje kot pred vojno. Indeks tarifov za žito znaša 17.300, za hranila 18.900, za živino 30.500. Ti tarifi ne obtežujejo samo rentabilnost poljedelstva, temveč podražujejo tudi pridelke za konzumenta. Obdavenje poljedelstva je bistveno višje kot pred vojno. Po predvidnem računanju znaša davčni indeks za nižjeavstrijsko poljedelstvo in šumarstvo 18 tisoč 600 indeksov točk. (Zlata pariteta avstr. krome znaša 14.400.)

g Zvišanje voznine na ogrskih drž. železnicah. Še predno bo gotova ogrska tarifna reforma, ki bo bazirala na zlati pariteti, se ima povišati voznina za 50 odstot. in to v blagovnem in v osebnem prometu. V veljavo stopi koncem t. m.

g Češkoslovaški izvoz v aprilu. V aprilu t. l. je Češkoslovaška izvozila za 1508 milijonov češkoslovaških kron svojih produktov. V toku prvih štirih mesecev letos je dosegel češkoslovaški eksport 4905.5 milijona češkoslovaških kron. V Jugoslavijo se je meseca aprila izvozilo za 71.8 milijonov češkoslovaških kron ali 4.76 odstot. vsega izvoza.

Ljubljanske novice.

lj Najnovejša portretna slika gospoda knezoškofa ljubljanskega dr. Antona Bonaventure Jegliča, ki jo je izvršil akad. slikar Franjo Sterle in ki je last slikarja, je povodom rojstnega dne gospoda knezoškofa (29. maj) razstavlja v izložbenem oknu Jugoslovske knjigarne. Slika se bo najbrže v barvah reproducirala.

lj Promocija. V soboto, dne 31. maja ob 12 bo na tukajšnji univerzi promoviran abs. pravnik g. Stanislav Strukej iz Ljubljane za doktorja prava.

lj Na Rožniku bo imelo kat. društvo rokodelskih pomočnikov jutri, na praznik Kristusovega vnebohoda, sv. mašo s petjem ob 7 zjutraj. Društvo vabi tem potom k udeležbi vse svoje člane in prijatelje.

lj Seja pripravljalnega odbora za praznovanje tridesetletnice kršč. soc. gibanja se vrši danes ob 5. uri v prostorih JSZ na Starem trgu. — Predsednik.

lj Umrla je 27. t. m. v ljubljanski bolnišnici gospa Ivanka Urdih, 24 let stara, žena policijskega stražnika, rojena Repar v Soteski pri Novem mestu. Pogreb najne se vrši danes 28. t. m., ob petih popoldne iz ljubljanske bolnišnice.

lj Brinice bodo na praznik, 29. t. m. celi dan zaprte. Načelstvo.

lj Gremij trgovcev v Ljubljani objavlja sledeče: Do končne rešitve vprašanja glede

enotnega praznovanja praznikov po celi Sloveniji od strani Zveze trgovskih gremijev in združb, se obvešča, da bodo trgovine v četrtek, dne 29. maja celi dan zaprte. — Načelstvo.

lj Umrla so v Ljubljani: Anton Colja, sin železniškega delavca, 1 dan. — Julijan Krek, akademik, 20 let. — Marjana Gašperc, bivša kuharica, 83 let. — Fran Oražem, obrtni delavec, 20 let. — Zorana Gorazd, bančna uradnica, 32 let. — Luka Grčar, poljski dninar, hiraletc, 78 let.

lj Tedenski zdravstveni izkaz. V času od 18. do 24. maja je bilo v Ljubljani rojenih 38, umrlo pa je v tem času 25 oseb, od tega 4 tužci. Vzrok smrti v 7 slučajih jetika, v 2 pljučnica, v 2 srčna hiba, v 1 rak, ostalo drugi naravni smrtni vzroki.

lj Nalezljive bolezni v Ljubljani. Od 18. do 24. maja je bil v Ljubljani naznanjen 1 slučaj škrlatice in 1 ošpic.

lj Vloma za Gradom. Prodčerajšnjim je bilo vlomljeno v spalnico gostilničarke Ivane Hodnik za Gradom. Tat se je skrila na dvorišče, kjer je zlezela na streho drvarnice in od tod skozi okno v spalnico. Vlomil je vrata od omare, kjer je ukradel 3 bankovce po 100 in 30 bankovcev po 10 Din. Tat mora domače razmere dobro poznati in je moral tudi dobro vedeti, kje je imela žena shranjen denar. O vlomilcu nimajo še nobenega sledu.

lj Ceha — in otroške srajce. V Kosovo gostilno v Zgornji Šiški je prišel sedlarski pomočnik Ivan Novak iz Jarš. Ko se je mož malo pokrepčal — napravil je za okroglo 10 dinarjev ceha — je kratko malo izjavil, da nima denarja. Ko so ga aretirali, so našli pri njem za srajco na hrbtu skriti dve še napol mokri otroški srajci, ki jih je nekje ukradel. Mož je že izšolan tat in je prišel šele 22. t. m. iz zapora.

lj Nesreča na Poljanski cesti. Po desnem hodniku Poljanske ceste je šla Marija Kordiševa proti domu. Ker se je hotela zaradi dežnika nekemu umakniti je stopila nekoliko s hodnika in to ravno tam, kjer vozi električna cestna železnica prav blizu hodnika. K nesreči je privzvil ravno tisti hip tramvaj, katerega žena ni slišala, kakor tudi ne svarilnih znakov, ki jih je dajal voznik. Voz je trčil v ženo in jo vrgel po cesti. K sreči pa je voznik voz hitro ustavil, s čemer je preprečil večjo nesrečo. Kljub temu je dobila žena težko poškodbo na glavi. Prenesli so jo v bližnjo vežo, kjer so ji izprali rano, medtem pa so poklicali rešilni voz, ki jo je odpeljal v bolnico.

lj Predrzen roparski napad. Včeraj okrog 9. ure je prišel k gospe Podkrajškovi, ki stanuje v II. nadstropju v Smalcevi hiši na vogalu Marijinega trga in Wolfove ulice, njej na videz znan človek in je zahteval denar. Ko se mu je žena uprla, je nastopil mož kot ropar, in ji hotel s silo pobrati denar in kar bi našel. Žena je poklicala skozi okno pomoč in prišli so stražniki, ki so zastavili vhodna

glavna vrata, dva pa sta šla na stanovanje. Medtem pa je lopov že pobegnil in je na do sedaj še nepojasnjen način ušel iz hiše. Pobegnil je brzokone skozi okna v sosedno hišo ali dvorišče in od tam naprej.

lj Zasačen tat. V trgovino Zalča-Zilič na Dunajski cesti je prišel neki France Marinšek iz Gorjuše in si je ogledoval razno težnino ter stavbno in mizarsko železje. Pri tem pa je izmakni mož skrivaj v žep ključavnico, vredno 58 Din, več medenih žebcljev za tapetnike, eno meriko in en tntnik. Ko je Marinšek odšel iz trgovine, je vajenec, ki mu je razkazoval blago, opazil tatvino in je stekel za njim. Dohitel ga je na cesti proti gorenskemu kolodvoru in ga je tiral nazaj v trgovino. Dasi seveda nerad, mu je moral Marinšek slediti. V trgovini pa je priznal samo tatvino medenih žebcljev, merila in tntnika pa res niso našli pri njem, ker je brzokone pravočasno in ne da bi fant kaj opazil, vrgel stvari od sebe.

lj Aretirali so na Bleiweisovi cesti 49 letno Alojzijo Jančarjevo radi postopanja. Pri njej so našli konjsko odejo, katero je brzokone kje ukradla. Izgovarjala se je, da jo je pobrala pod nekim kozolcem.

lj Brez karte je vstopil v kamniški vlak 34 letni delavec Josip Milič, doma iz Kečevja. Ko so ga prijeli in izročili stražniku, se je mož izgovarjal, da se je hotel odpeljati v Maribor iskat dela. Pri svojem lažnivem zagovoru je torej celo pozabil, da so ga zalotili v kamniškem vlaku na gorenskem kolodvoru.

lj Mica Kovačeva. Hlapec Franc Gradšnjač ima to slabo razvado, da ne pogleda v denarnico, če ima še kaj denarja, preden gre v gostilno. Imel je radi tega že večkrat sitnosti in opravka s policijo. V soboto je zopet prišel v restavracijo k Zlatorogu, kjer je spil liter vina, malo jedel in kadil ter je napravil za 106 kron ceha. Ko se je dobro okrepčal, je emostavno izjavil natakariči, da nima denarja, narkar ga je ta izročila stražniku.

lj Izgnan je iz ljubljanskega policijskega okoliša za nedoločen čas Leopold Zupančič z Bleda. Bil je že večkrat kaznovan zaradi tatvine.

lj Policijske ovadbe. Včeraj je bilo prijavljenih 21 ovadb in sicer te-le: radi vloma 1, radi tatvine 2, radi pijanosti 1, radi kaljenja nočnega miru 2, radi cestno policijskega reda 6, radi pasjega kontumaca 2, nezgode 3, nočni izgred 1, radi telesne poškodbe 2 in radi zglasevalnih predpisov 1.

Obleke na
OBroke se dobe: Mestni trg 5
OBernalovič.

Ljubljanski občinski svet.

Včeraj je občinski svet ljubljanski nadaljeval razpravo o dnevnem redu zadnje občinske seje.

Odloženi mandati.

Zupan dr. Perič da po otvoritvi seje na znanje, da sta občinska svetnika gg. Lah in Mihevc (soc. demokrata) odložila svoja mandata. Na njuna mesta prideta namestnika. Občinski svetnik Kralj (soc. dem.) pa odlaga svoje mesto v olimpijskem odboru. Zupan prosi, da se mu imenuje namestnika.

Na predlog obč. svetnika Pirca je izvoljen v olimpijski odbor obč. svetnik Tokan.

Tlakovanje Aleksandrove ceste.

Na dnevnem redu je kot prva točka poročilo stavbnega urada o asfaltiranju Aleksandrove ceste. V imenu stavbnega odseka poroča obč. svetnik Tokan, da je ponudila zagrebška tvrdka A. Res izvršitev tega dela proti plačilu 1,517.400 Din. Poročevalce predlaga, da se ta vsota dovoli iz že odobrenega kredita.

K besedi se oglasi obč. svetnik dr. Lemež, ki graja, da se stavbni odsek briga za luksuzno tlakovanje luksuzne ceste, mnogo premalo se pa ozira na skrb za predmetne ulice, ki bi bile tudi potrebne nekoliko nege. Tozadavnega konkretnega predloga ne stavi nobenega. Na glasovanju je bil predlog poročevalca sprejet.

Novi hodniki.

Za popravo, oziroma za izgradbo novih cestnih hodnikov predlaga obč. svetnik Tokan v imenu stavbnega odseka vsoto 240.000 Din. Gre v prvi vrsti za popravo in popravo hodnika v Florjanski ulici in na Resljevi cesti.

Obč. svetnik Pirc predlaga, naj se upošteva tudi upravičene želje prebivalcev Ravnikarjeve ulice, ki so že pred leti tudi nekaj žrtvovali v ta namen.

Ker se poročevalce strinja s predlogom obč. svetnika Pirca, so bili predlogi stavbnega odseka sprejeti.

Ulične tablice.

Za napravo novih uličnih tablic za preimeno-vane ulice in za nove ulice se je občinski svet obrnil na več tvrdki, ponudbe pa so stavile le 4 tvrdke in sicer dve češki tvrdki in dve domači. Za napravo velikih tablic domače tvrdke ne pridejo v poštev, zato predlaga, da se odda delo češki tvrdki Šmalta, ki je najcenejši ponudnik, tvrdki Černe pa naj se da naročilo za male hišne tablice. Na vprašanje obč. svetnika Pirca, če ni nobene tvrdke v Jugoslaviji, ki bi izdelala velike

vogalne tablice, odgovori poročevalce, da take tvrdke pri nas ni. Na predlog te ugotovitve sprejme občinski svet predlog odseka z dostavkom obč. svetnika Turka, naj se župen pobriga za carine prost uvoz na Češkem naročenih tablic.

Regulacija Škofje ulice.

Nekoliko živahnješa razprava se je vnela zaradi regulacije Škofje ulice. V zvezi s to regulacijo naj bi se ukinila pot med šentpeterskim župniščem in med vojašnico.

Poročevalce obč. svetnik Tokan ugotavlja, da je gradbeno ravnateljstvo ugotovilo, da je pot med šentpeterskim župniščem in med nekdanjo šentpetersko vojašnico, ki vodi dalje do šentpeterskega mosta, privatna last šentpeterskega župnišča, ki jo vedno lahko zapre. Za javni promet pa je ta ulica brez pomena, kar je ugotovil tudi komisijski ogled na licu mesta. Za vozove je zgrajena tik za cerkvijo itak že nova cesta. Komisijskemu ogledu je prisostvoval tudi zastopnik gradbene direkcije, ki je bil mnenja, da se gradbena direkcija ne bo več protivila izpremembi prvotnega načrta, če občinski svet ponovno sklene izpremembo. V imenu stavbnega odseka predlaga poročevalce, da se ta cesta opusti in da se stopi z župnim uradom pri Sv. Petru v dogovor glede regulacije Škofje ulice.

Profil opustitvi starega pota med šentpeterskim župniščem in vojašnico protestira obč. svetnik Turk, ki naglaša, da je ta pot že nad 80 let prosta za pešce in da se ta servitutna pravica ne da kar čez noč odpraviti.

Medklic: »Kaj pa cesta preko Tabora?«
Obč. svetnik Turk: »Tista je pa naša!«
Proti obč. svetniku Turku nastopi obč. svetnik Pirc, ki pravi, da ne govori le kot občinski svetnik, ampak kot šentpeterčan. Vsak uvidi, da je regulacija Škofje ulice potrebna.

Obč. svetnik Turk: »Ta teden še ne!«
Obč. svetnik Pirc: Tako lahko govorite v Belgradu, o ljubljanskih ulicah pa ima za enkrat še nekaj besede tudi občinski svet. K rešitvi cele zadeve bo treba pritegniti tudi župnika.

Obč. svetnik Turk: Ker je to v njegovo korist!
Obč. svetnik Pirc: Ne zato, ampak ker smo tudi v drugih slučajih že podobno postopali. Opozarja na regulacijo Holzapflove ulice, kjer je občina lojalno plačala nekemu trgovcu visoko odkupnino za njegov svet, ker je bil občini potreben. Zato pa je treba biti jolalen tudi pri regulaciji Škofje ulice. Promet po tej ulici je velik in utena regulacija je nujna potreba.

Obč. svetnik Turk ugotavlja, da on ni proti regulaciji Skofje ulice, ampak samo proti opustitvi pota med šentpeterskim župniščem in vojašnico.

Poročevalec obč. svetnik Tokan obstoja pri svojem prvem predlogu.

Po kratkih stvarnih pripombah obč. svetnikov dr. Lemeža in Likozarja je bil predlog stavbnega odseka odklonjen in se vrne odseku na novo poročanje.

Bohoričeva ulica.

Za regulacijo Bohoričeve ulice predlaga stavbni odsek 100.000 Din. Predlog je bil sprejet.

Dunajska in Vodovodna cesta.

Sprejet je bil tudi predlog stavbnega odseka, da se izvrši regulacija onega dela sveta, ki leži med Dunajsko in Vodovodno cesto.

Manjši predlogi.

Numeracija hiš se bo izvedla skupno z numeracijo nekaterih novih ulic ljubljanskih. G. Jerančiču na Karlovski cesti se pa dovoli parcelacija njegovega zemljišča.

Strojarska steza.

Glede te steze se je občinski svet že večkrat posvetoval. Poročevalec obč. svetnik Tokan ugotavlja, da je ta steza danes popolnoma nepotrebna in predlaga, naj se ugodi prošnji g. Rohrmanna, da se ta steza zapre, njen zgornji del naj se preuredi v malo prodajalno ali kaj podobnega, kjer bi lahko našel svoj zaslužek kakšna invalid, dolenji del pa naj se prepusti g. Rohrmannu proti primerni odškodnini kot skladišče za blago, ki pa ne sme biti take vrste, ki bi sosedom delalo neprilike. Prošnjo g. Rohrmanna priporoča tudi obč. svetnik G. Kavčič.

Obč. svetnik Pirc ugotavlja, da je g. Rohrmann prošil že pred 10 leti, da se ta steza zapre, toda bivši občinski svet je prošnjo vedno odbil. Obč. svetnik Turk: »To sta zakrivila obč. svetnika Štefe in Kregar s svojimi rekurzi!«

Zupan dr. Perič: »Ugotavljam, da takrat, ko je bila prošnja prvič vložena, gg. Štefota in Kregarja še ni bilo v občinskem svetu!«

Obč. svetnik Pirc: »Mi pa stojimo na stališču, naj občina svojih občanov ne ovira ampak naj jih v njihovem delu podpira brez razlike strank.«

Predlog odseka je bil nato sprejet.

Male stanovanjske hiše.

Poročevalec občinski svetnik Tokan je poročal, da je izdelano že več osnutkov za take za mesto tako potrebne stanovanjske hiše. Na njegov predlog bodo ti osnutki izločeni 14 dni v posvetovalnici in se bodo povabili razni strokovni eksperti, ki bodo te osnutke ocenili, in povedali nato o njih svoje strokovno mnenje. — Glede priziva dr. J. Pogačnika proti odloku magistrata glede stavbnega dovoljenja za zgradbo hiše ob Miklošičevi cesti se ni razpravljalo, ker je poročevalec na podlagi ustnega razgovora s stranko predlagal začasno odlogitev tega vprašanja. — Glede priziva tvrdke »Alomac« proti odloku mestnega magistrata glede reklamne stene ob Gosposvetski cesti se je ugotovilo, da je potreben za to ogled na licu mesta.

Pravilniki.

Poročevalec socialno-političnega odseka občinski svetnik Kralj je nato poročal glede pravilnika za podeljevanje podpor odraslim onemoglim in pa o pravilniku za mestno zavetišče za onemogle. V teh pravilnikih je točno označeno, kdo je v resnici onemogel, kako naj se skrbi za res onemogle, kakšne so te podpore in kdo ima pravico do brezplačnega zdravljenja in pogreba. Na predlog poročevalca in občinskega svetnika Pira sta bila ta dva pravilnika en bloc sprejeta.

Stanovanja na gradu — ruske stanovanjske razmere.

Nato se je otvorila mestoma jako živahna in zanimiva razprava o samostalnem predlogu občinskega svetnika Čepeljnika (soc. dem.) glede odpovedi stanovanj na ljubljanskem gradu. Predlog stremi za tem, da se odpovedo na gradu Rusom stanovanja. Poročevalec pojasni najprej, kakšne so razmere na gradu. En del stanovanj se je že prenaradil v stanovanja po večini z 2 sobicama in kuhinjo. V pritličnih prostorih stanujejo rodbine z več otroci in to po 2 do 3 družine v eni dvorani. Najbolj žalostna pa so stanovanja v bivših zaporih, v kazematah, kjer so v teh temnih prostorih družine z več otroci in pa razni obrtniki, ki nujno potrebujejo svetlobo pri svojem delu. To so večinoma oni reveži, ki so bili pometani na cesto. V enem delu prvega nadstropja pa so ruski begunci, ki so v raznih službah. Ti prostori bi se dali prav lahko in z ne prav velikimi stroški prenaraditi v stanovanja za te reveže. Ruski dijaki zasedajo 2—3 veliki dvorani, ki pa so v takem stanju, da to pač ni več akademsko. Koliko Rusov stanuje tam, ali 40 ali 50, mestni gospodarski urad sam ne ve, kakor tudi ne ve, če so to res sami dijaki in če se ne zbirajo vmes tudi drugi ljudje in če ni grad, kot je bil že včasih, stari avstrijski »Personal-sammelstelle«, Mestne stanovanjske razmere

kriče po stanovanjih

in socialno-politični odsek mora predlagati, da naj izvrši stavbni urad potrebne načrte za stanovanjsko adaptacijo in nekaj drugih prostorov, da naj se odpovedo ti prostori beguncem dijakom, ki pa se naj puste v teh prostorih še do konca šolskega leta. Obč. svetnik Tokan (soc. dem.) je ugotavljal z ozirom na svoje tozadevno poročilo na zadnji seji, da so se mu polagale in očitate besede, ki jih v resnici ni govoril. Rekel je, da so ležali v čevljihi blatni in v svojih kožuhih kot mrhovine, nikakor pa jih ni imenoval kot take. Zupan je poudarjal, da je beseda mrhovina psovka in se v zbornici ne rabi. — Tokan nadaljuje, da se ga je primerjalo z zloglasnim »Čarugom«. Spričo dejstev, da propadajo naše družine z našo deco v smrdljivih, mokrih in zaduhlih luknjah, je govoril to le o Rusih, ki so na gradu, nikakor pa ne o Rusih kot takih. Občinski svetnik dr. Vidmar je poudarjal, da ta debata ni baš lepa za Ljubljano in da se ima marsikdo izmed nas zahvaliti zase in za svoje za svoječasno rusko gostoljubnost. Kar pa se godi v Rusiji, je za nas njihova notranja stvar. Na univerzi imamo dosti Rusov, ki so dobri in pridni dijaki in če se vrnejo enkrat domov, ne bo baš lepo za nas, če povedo, kako se jim je pri nas godilo. Občinski svetnik Likozar protestira proti nameravanemu ukrepu. Občinski svetnik dr. Lemež (kom.) je poudarjal, da poročevalec, ki graja te razmere, ne vodi nobena strast, nobeno sovraštvo proti Wranglu. Pač pa je res, da je njegova armada podlaga ruskega carističnega režima, katerega cel svet dobro pozna. Nekaj tako škandaloznega in krutega, kot je bil ta režim, pa novejša zgodovina res komaj pozna. Ruske caristične ječe, ruska Sibirija, nam povedo vso caristično zgodovino. Mi smo proti, ker ti hočejo vspostaviti zopet ta caristični režim. Pa še nekaj, milijone in milijone imamo za Wranglovec, za naše reveže in za naše najnujnejše socialne potrebe pa ni »fickac«.

Zupan dr. Perič je pojasnil, da predloga ka odpoved teh stanovanj ni vodilo morada sovraštvo, marveč le dejstvo, da se prirede ti prostori lahko za družinska stanovanja, za samce pa bi se dobila lahko primernejša manjša stanovanja. Na ta način bi privedla občina lahko stanovanja za skoro 15 družin. — Obč. svet. Pirc je potrdil, da svoječasna komisija občinskega sveta, ki je šla na Grad, da prouči stanovanjske razmere, ni šla z namenom, da bi preganjala Ruse, marveč le zato, da bi proučila, kako bi se vsestransko lahko pomagalo. Imamo v kratkem pred sabo 30 do 35 deložiranih družin in občina mora gledati, kam jih bo spravi-

vila, da se ne bodo ponavljali zopet slučaj, kot je bil pred kratkim slučaj na sv. Jakoba trgu. Adaptira se lahko za silo 15 stanovanj; počaka se seveda do konca šolskega leta in naj se dodele dijaki drugim družinam na stanovanje. (Dr. Lemež: Demokrati imate največja stanovanja v Ljubljani, vzemite jih!) — Obč. svet. dr. Ravnikar predlaga dodatno, če bo sprejet poročevalec predlog, da naj se deložirancem preskrbi stanovanje drugje. Debatu je zaključil obč. svet. Kralj, ki je ugotavljal, da mi ne moremo biti gostoljubni tam, kjer nimamo kaj dati gostu. Prav je, če se vam smilijo ljudje, toda čudno se mi zdi, da se vam ne smilijo tudi naša bedna deca in naše družine. Lažje bi dobili ti mladi samci kje drugje stanovanja, kot pa naše bedne družine. — S tem je bila debata zaključena in je bil sprejet uvodoma navedeni predlog poročevalca.

Odgojski zapor.

Na predlog istega poročevalca glede revizije in poprave odgojskih zaporov na magistratu se je sklenilo, da se doda še četrti prostor, da se določi prostor za desinfekcijo odgoncev, da se predele prostori posebej za moške, ženske in deco. Tudi naj se določijo za sprejem odgoncev od policije točne uradne ure in da se sprejemajo le očiščene in desinficirane osebe. — Predvsem pa se ne sme v te prostore v nobenem slučaju nikdo več zasilno naseliti. — Vsi ti predlogi so bili sprejeti.

Nato je bil zavržen priziv Ladislava Vybiralika proti predpisu pasjega davka.

Šolnina

na mestni ženski realni gimnaziji je bila določena za sedaj polletno na 100 Din. Na predlog obč. svet. Jegliča se zviša šolnina za Ljubljance na 200, za tuje pa na 400 Din. Plačajo seveda le premožni, ubožno spričevalo velja.

Novi obrtni red.

Glede osnutka novega obrtnega reda je poročal obč. svet. dr. Rožič. Namerava se namreč vpeljati novi obrtni red, in sicer na podlagi starega srbskega zakona. Bati se je, da bo ta novi obrtni red tehnično in stvarno slab, če ga ne bodo preštudirale in izpolnile razne strokovne korporacije. Navede par slabih točk in pomankljivosti v tem osnutku, kakor je bil sprejet njegov predlog, da izposluje občinski svet od ministrskega oddelka za trgovino in obrt v Ljubljani osnutek novega obrtnega reda, da se strokovno prouči in prilagodi našim razmeram, preden se raztegne na celo državo.

Mestna kalorična električna centrala.

Poročevalec obč. svet. Orehek je poročal nato o elektrifikaciji mesta. V splošnem je prevladovalo mnenje, da se bo potrebovala za slučaj male vode močna kalorična rezerva. To rezervo naj bi izvršila občina takoj, nato pa naj bi se prešlo na zgradbo velike hidroelektrične naprave. Občina je pozvala več veletvrdk, ki naj bi izrekle svoje strokovne mnenje in bi napravile ponudbe glede razširjenja parnih naprav. Proračun ne bo presegal vsote 20 milijonov dinarjev. Potrebno pa bo tudi administrativno poslojje za pisarne in pa za stanovanja uslužbencev. Stavil je tozadevno te-le predloge: Kalorična centrala naj se razširi. Za te naprave naj se porabi posojilo 35 do 40 milijonov dinarjev. Stavbeni urad naj izvrši takoj načrte za zgradbo pritličnih stavb, ki se bodo rabile kasneje za razna skladišča. — Obč. svet. dr.

Vidmar je poudarjal, da ti predlogi za mesto niso sprejemljivi. Treba je določiti, koliko konjskih sil se rabi. Tudi ni povedal poročevalec, kako si predstavlja najetje tako visokega posojila. Če ne dobi glede teh vprašanj odgovora, mora glasovati proti. — Poročevalec Orehek je poudarjal, da zahteva občina najprej strokovne ponudbe, ki se bodo od strokovnjakov preiskale in predložile najboljšo občinskemu svetu v odobrenje. Tok je nujno potreben in zavlačevanje za mesto usodno. Mesto bi potrebovalo toka minimalno za 4000, maksimalno za 6000 konjskih sil. — Sklenilo se je tudi, da je občina pripravljena prevzeti in odkupiti električno zadrugo v Sp. Šiški. Vse to pa so seveda za enkrat le informativni predlogi, ki so bili sprejeti.

Nato je g. župan zaključil sejo in objavil, da se sklíče prihodnja seja pismeno.

Cerkveni vestnik.

e Na Rožniku bo jutri, 29. t. m. ob 7. in 8. uri sv. maša s pridigo.

Dijaški vestnik.

d Akademsko kongregacija ima redni stanek nocoj ob tri četrti na osem v marijanski kapeli. Vsi!

d Občni zbor DPD se vrši v petek ob osmih zvečer v Akademskem domu. Na dnevnem redu so tudi volitve. Dolžnost vseh članov je, da se udeleže polnoštevilno.

Botre že sedaj

opozarjamo, da nudí najboljšo, okusno in skrbno izgotovljeno deske OBLEKE po nižji ceni, kakor druge slabe obleke, le

Drago Schwab, Ljubljana.

Prosveta.

pr Premijera Remčeve »Magdec«, ki je bila prošlo soboto v mariborskem gledališču, je bila v celoti uspeh za avtorja in igralce. Številna publika ni štedila s priznanjem in burnim aplavzom in je s toplim zanimanjem sledila vsem dvanajstim scenam, ki jih je opremil g. Bratina kot režiser spričo mariborske gledališke krize naravnost sijajno. Bratina je kot karakterni igralec rešil svojo težko vlogo nad vse pričakovanje dobro. Igrati mora namreč celo vrsto tipov v drami, ki so sicer v bistvu vzporedni, a se vendar v marsičem razlikujejo. Te fine nijanse je g. Bratina podaril naravnost mojsterski. Ga Bukšekova je odigrala glavno in edino žensko vlogo popolnoma v stilu igre. Celo skalo občutij in usod ubogega dekleta je od prve do zadnje scene podala s toploto in globokim razumevanjem in veliko diskretnostjo. Gosp. Kovič je s podajanjem svoje vloge Petra, mizarskega pomočnika, zopet pokazal, da je umetniška potenca, ki se ji obeta bodočnost. Bil je zlasti neoporečen v maski, mimiki in gibih. Tragedija je učinkovala nenavadno globoko tudi na publiko, ki je mestoma spontano začela aplavdirati. Po osmi sceni je bil avtor z igralci vred klican petkrat na oder. Gledališče mu je poklonilo lovorjev venec.

pr 70 letnica Antona Smareglje. Glasbenik Anton Smareglja, po rodu Istran, je pred kratkim praznoval svojo 70 letnico. Ob tej priliki se ga je italijanska javnost zopet spomnila in osnoval se je odbor, ki hoče glasbeniku olajšati usodo. Smareglja je že več let slep in živi v bedi. Smaregljeve opere so se svoj čas pele po velikih evropskih odrih. Najbolje mu je uspela opera »Istrske noči«, ki so jo še pred par leti z velikim uspehom peli v dunajski Ljudski operi.

James Oliver Curwood: 29
Kazan, volčji pes.
(Kanadski roman.)
(Dalje.)

Nekega dne se mu je zapičil kos rastline v eno njegovih šap. Lizala mu je neprestano rano, da se izkrvavi in da pride stvar iz nje. Vedno, kadar sta počivala, je položila svojo lepo slepo glavo na Kazanov hrbet ali vrat.

V okolici je bilo vse polno male divjačine in v drevesni votlini je bilo prav prijetno toplo. Celo na lov sta redko hodila preko močvirja naprej, ki jima je bilo tako gostoljubno. Od zelo daleč, iz razsežnih planjav in daljnih vrhov, sta včasih začula lovski klic volkov, toda nista vstrepetala in nista imela želje, da bi se sešla z njimi.

Neki dan sta tekla dalje, kot po navadi, in šla preko planjave, ki jo je bil preteklo poletje uničil požar, ter zlezla na greben, ki je bil pred njima in spet sestopila v drugo nižino.

Tu se je volkulja Sivka ustavila in duhala. Kazan jo je nervozno in pozorno opazoval nekaj trenutkov, kot je imel navado. Toda skoraj takoj je razumel, zakaj so se ušesa Sivke tako naglo poveseila. Divjačine ni bilo blizu, pač pa je človeški duh dosegel nozdri volkulje.

Šla sta naprej in čez tristo metrov sta prišla do smrekovega gozdička. V njem sta našla »tepee«, ki je bila skoraj popolnoma pokrita s snegom. Bila je zapuščena.

Kazanu se je ježila dlaka, ko se je približal vhodu. V sredi kože, v pepelu in ugaslem oglju, je ležalo, zavito v ožgane odeje, telo indijanskega otroka. Kazan je mogel videti obuto nožico. Telo se je bilo posušilo in komaj ga je bilo duhati.

Kazan je šel iz kože in opazil, da je volkulja duhala podolgast kup nametane zemlje, katerega oblika se je dobro dala razločevati izpod snega. Nato se je vsedla daleč proč.

Tudi Kazan se je približal kupu in duhal. Tu v zemlji je bila smrt. Rdeča kuga je bila prišla do sem.

Povesila sta repe in ušesa, ko sta bežala proč od tega kraja in ustavila sta se šele, ko sta bila na močvirju v svojem brlogu.

Naslednjo noč je Kazan opazil, da je bila luna silno bleda in okoli nje je stal rdeč krog. To je bilo znamenje mraza, silnega mraza.

Vedno je bila Rdeča smrt tovarišica silnega mraza. In bolj ko je temperatura padala, bolj je razsajala bolezen.

Po noči je postajalo vedno bolj mraz. Kazana in Sivko je začelo zebsti v drevesni votlini in tesno sta se stisnila drug k drugemu.

Ko se je okoli osme ure zjutraj zdani- lo, sta obe živali za ustili svoj brlog. Termometer bi bil kazal petdeset stopinj mraza. Na vejah smrek so izgledali jerebi kot krogle in zajci so se poskrili v zadnji kotiček svojih lukenj.

Kazan in Sivka nista našla nobene sle-

di in po polurnem brezuspešnem lovu sta se vrnila k svojemu drevesu.

Pred tremi dnevi je bil Kazan, kot to delajo pogosto psi, zakopal v sneg polovico zajca. Poiskal ga je sedaj in delil z volkuljo zmrznjeno meso.

Toplomer je neprestano padal. Noč, ki je sledila, je bila jasna, brez najmanjšega oblčka, luna je bila bela kot električna oblačnica, okoli nje je bilo mirijad zvezd. Temperatura je padla še za deset stopinj in vse življenje v naravi je bilo ustavljeno. Celo živali, ki imajo kožuhovino, kot ris in kuna, niso nikoli šle v takih nočeh iz svojih skrivališč in lovci so našli naslednji dan vse pasti nedotaknjene.

Lakota še ni bila dovolj huda, da bi bila privabila Kazana in Sivko iz njih brloga. Ostala sta do naslednjega dne doma in prav sta bila storila, kajti zasledila ne bi bila ničesar.

Dan se je napravil, a strašni mraz ni odjenjal. Proti poldnevu se je Kazan odločil, da gre sam na lov.

Bil je tričetrt pasje krvi in hrana mu je bila bolj potrebna kot njegovi tovarišici. Kajti tej je bila dala pametna narava, kot vsem volkovom, želodec, ki je mogel prenašati lakoto. V normalnem času je mogla prenesti petnajst dni brez hrane. Pri šestdesetih stopinjah pod ničlo pa, ko moči hitreje odjenjujejo, je mogla gladovati vsaj kakih osem do deset dni. Sedaj je bilo pa šele samo trideset ur preteklo, odkar je bila končala zadnji ostanek zmrznjenega zajca in zato je rajši ostala v toplem brlogu. Kazan pa, ki je bil lačen, je istikal po vseh grmovjih in luknjah. Lahen sneg, se-

stoječ iz drobnih zrn, je bil padel in v njem je našel samo eno sled. Bila je kuna, a je ni mogel ujeti.

Pod padlim drevesom, pri luknji brloga, je zavonjal izborni duh zajca. Toda ta je bil na varnem na dnu luknje, ravnotako kot jerebi na drevesnih vejah. Kazan je celo uro brskal in kopal zmrzlo zemljo; ko je videl, da je zaman, je opustil to delo.

Ko se je vrnil k volkulji Sivki po trurnem lovu, je bil na koncu svojih moči. Med tem ko si je bila njegova tovarišica, kot jo je naučil wildski nagon samohranbe, štedila svojo življenjsko energijo, jo je bil Kazan po nepotrebnem izrabil in je postal še bolj lačen.

Ko se je vrnila noč in se je svetla luna prikazala na nebu, je Kazan spet šel na lov. S cvilenjem in večkratnim vračanjem je skušal volkuljo Sivko zvabiti seboj. Toda ta je imela ušesa povešena proti svojim slepim očem in se ni ganila.

Temperatura je neprestano padala. Dosegla je 65 do 70 stopinj in vsled močnega vetra je bilo še bolj mraz. Če bi se bil človek upal na prosto, bi se mrtev zgrudil na tla.

O polnoči je moral Kazan znova odnehati in se vrniti v brlog. Vrtinci viharja so postajali vedno silnejši in Kazan je splezal na svoje padlo drevo in začel mrtvaško žalostno tuliti v presledkih, v katerih je molčal, in njegovo tuljenje je odmevalo v daljavo. To je bil predhodni znak severnega viharja, ki je prihajal od tečajnika in hitel preko velikih Barrens. »

21 Indijanska koča.

22 Seveda Fahrenheit.

23 To so najbolj zapuščene planjave Northlanda.

